

ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY NA KATASTRU STARÉHO MĚSTA¹

Miroslav Vaškových, Slovácké muzeum, Uherské Hradiště

Článek je pokusem o souhrn pravěkých a raně historických nalezišť na katastru Starého Města objevených od doby amatérských výzkumů v 19. století až do roku 2001.

Úvod

Sestavit přehled archeologických výzkumů z katastru Starého Města je úkol velmi obtížný. Tato situace je dána především výzkumy a nálezy již z 80. let 19. století, o kterých nemáme přesnější údaje. Nelze také zachytit přesné počty hrobových celků a dalších nálezů, a to i pravěkých, které byly objevovány v souvislosti se stavebními a terénními úpravami na katastru města, zvláště pak pro období od roku 1883. Právě tehdy byla budována železniční trať ze Starého Města do Uherského Hradiště přes dnešní „Špitálky“ a tzv. „Myklíkovo naleziště“ a systematictější výzkumy na katastru města vedl až od roku 1924 Antonín Zelnitius. Problém lokalizace některých nálezů a výkopů, zvláště z období před rokem 1948 (do nástupu Viléma Hrubého) však zůstával i nadále. Předložený soupis se snaží o co možná nejpřesnější souhrn archeologických výzkumů a nálezů, přesto však je pravděpodobné, že další bádání by mohlo přinést nová zjištění, případně upřesnění ohledně lokalizace, zejména starších výzkumů. Při sestavování vycházel autor jak ze starších publikovaných prací a monografií (A. Zelnitia, V. Hrubého, L. Galušky a dalších), tak i z nálezových zpráv uložených v archivu Archeologického ústavu AV ČR v Brně a především v archivu nálezových zpráv a rukopisů uložených ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti. Nesporným přínosem pro tuto práci byly i cenné připomínky a konzultace s dlouholetým vedoucím archeologických výzkumů ve Starém Městě, PhDr. Ludkem Galuškou, CSc., bez kterého by nebylo možné blíže lokalizovat některé výzkumy. Tímto bych mu chtěl vyjádřit své poděkování.

Výzkumy byly rozříděny, pokud to bylo možné, podle jednotlivých poloh ve Starém Městě, velkomoravských osad ve smyslu V. Hrubého, i když se autor nedržel jejich číslování a uspořádal je podle významu a velikosti; v rámci těchto poloh jsou jednotlivé výzkumy uspořádány chronologicky. Pro snazší orientaci je ke každé poloze připojena její mapka s vyznačením příslušných nalezišť, případně jsou připojeny i mapky z již publikovaných děl, vztahujících se k danému tématu.

Vývojová kontinuita Uherskohradištska od pravěku až do doby historické byla přímo závislá na jeho výhodné geografické poloze v nejfrekventovanější části středního Pomoraví. Tato oblast je součástí nejsevernějšího výběžku Dolnomoravského úvalu, vymezeného na západě horizontem Chřibů a na východě výběžky Bílých Karpat. Na jeho severním okraji se nachází Napajedelská soutěska, tvořená právě nejvýchodnějšími vrcholky Chřibů a západním okrajem Vizovických vrchů, která rozděluje moravské úvaly na Dolnomoravský a Hornomoravský.

Jedním z nejdůležitějších činitelů, kteří měli vliv na tvárnost nivní krajiny, byla meandrující řeka Morava. Jak dno řečiště Moravy, zvedající se s naplavenými vrstvami šterků a písků, tak přilehlý terén byl značně nižší a výrazněji vertikálně členěný, než je tomu dnes, kdy je povrch Starého Města mírně svažité. Níva byla tvořena vyvýšeninami vátých písků,

¹ Práce vznikla v rámci projektu Grantové agentury ČR „Sídlní aglomerace velkomoravských mocenských center v proměnách údolní nivy“ (reg. č. 404/96/K089, řešitel PhDr. Lumír Poláček).

vhodnými k osídlení, mezi kterými se větvil tok řeky Moravy, vytvářející tůň a ramena, jejichž zbytky jsou dodnes patrné hlavně v jižní části katastru Starého Města (např. Niva, Certův Kůt, Zadní Kruhy).

Z hlediska současného stavu poznání o vývoji osídlení na katastru Starého Města je zřejmé, že těžiště pravěkého osídlení (především od neolitu po mladší a pozdní dobu bronzovou) se nacházelo hlavně v jeho jihozápadní části – „Čertv Kůt“, „Niva“, „Zadní Kruhy“, „Špitálky“, doloženo je však i v poloze „Na Valách“ a „Na Zerzavici“; centrální část Starého Města – polohy „Na Valách“ a „Na Dědině“ se staly centrem staroměstského osídlení až s nástupem Slovanů ve středním Pomoraví. Později, na konci 8. století, slovanské osídlení Staroměstska spolu s Uherským Hradištěm a přilehlou Sadskou výšinou vytvořily ve střední době hradištní jeden z nejvýznamnějších sídlištních útvarů, jedno z center Velké Moravy (zásadní práce k této problematice především: Hrubý 1965; Galuška 1993c, 1996, 2000, 2001; Poláček 2001; Snášil–Procházka 1980).

Každá poloha v soupisu začíná stručným úvodem, jakýmsi představením v rámci katastru města a u každého naleziště jsou uvedeny následující údaje:

Nal.: Název naleziště – lokality (polohy, ulice, části obce), případně i s rokem výzkumu.

Lok.: Bližší lokalizace naleziště v rámci katastru (polohy).

Parc. č.: Parcelní číslo, pokud bylo možné zjistit.

Výzkum: Stručný popis výzkumu, příp. nálezu a nálezových okolností.

Ulož.: Uložení archeologického materiálu v příslušné instituci.

Lit.: Literatura, pramen, nálezová zpráva k danému výzkumu (nálezu).

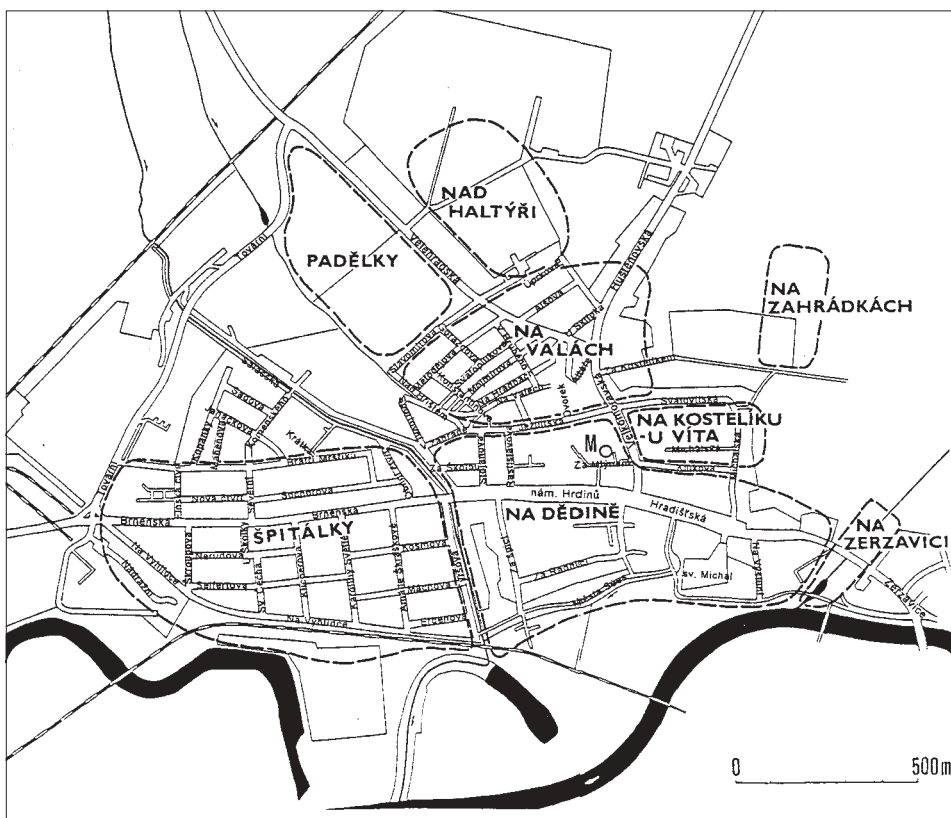
1. Staré Město – „Na Valách“

Poloha „Na Valách“ obklopovala v nepravidelném oválu návrší na konci severní staroměstské ostrožny a představovala centrální archeologické naleziště v aglomeraci Starého Města. Na jižní straně je vymezena dnešní Jezuitskou ulicí, na západě vyvýšeninou „Palánku“, na východě silnicí vedoucí do Huštěnovic a na severu bývalým mlýnským náhonem, dnes ulicí Na Valech. Velkomoravské pohřebiště ovšem plynule pokračuje do poloh „Nový Svět“ a „Stodůlky“, které V. Hrubý (1965, 46) považuje za nedílnou součást pohřebiště „Na Valách“.

Amatérské výzkumy polohy „Na Valách“ byly prováděny již od 80. let 19. století (František Myklík, Martin Kříž, Ignác Tkáč) v blízkosti vodního mlýna, který zde stál a v přilehlých zahradách. V roce 1897, po otevření tzv. Klečkova písečníku byly narušovány velkomoravské kostrové i žárové hroby, jejichž počet již není možné zjistit. Záchranné výzkumy zahájil ovšem až v roce 1924 učitel Antonín Zelnitius, který zkoumal velkomoravské pohřebiště až do 30. let. Skutečný systematický archeologický výzkum je spojen až s působením kustoda Slováckého muzea v Uherském Hradišti Viléma Hrubého, pozdějšího archeologa Moravského zemského muzea v Brně, který zde začal výzkum v roce 1948. Vilém Hrubý vedl výzkumy na staroměstsku až do své smrti, tj. do roku 1985. Na jeho práci navázal a s výzkumy až do současnosti pokračuje Luděk Galuška z Moravského zemského muzea v Brně.

Na nejstarší osídlení polohy „Na Valách“ nám ukazují nálezy mladopaleolitické štípané industrie – čepelky a jejich úštěpy. Do pozdního paleolitického období je možné zařadit i kostrový pohřeb ženy spolu s kamennými nástroji a ohništěm v jeho blízkosti. Další osídlení je reprezentováno sídlištními jámami z období kultury s lineární keramikou a z období moravské malované kultury, spolu s charakteristickou keramikou, nalezenou druhotně i v zásypu slovanských hrobů, jakož i charakteristická broušená kamenná industrie. Lokality po té nebyla osídlena a výzkumy se podařilo doložit existenci menší osady z období lužických popelnicových polí mladší doby bronzové. Osídlení navazující na tuto kulturu je spjato až s obdobím po zlomu letopočtu, konkrétně s příchodem Slovanů do našich zemí.

Již ve druhé polovině 8. století tak nabyla osada na významu a byla opevněna příkopy

I. Staré Město, vyznačení jednotlivých poloh v rámci katastru, podle M. Vaškových a L. Galušky, kresba M. Vaškových, upravila M. Cimřlová.

a palisádami. Výzkum hrobových jam nám dosvědčuje, že ještě před vznikem Velké Moravy zde žily společensky významné rody, které udržovaly kontakty s cizinou. V průběhu 9. století, v období velkomoravském, se funkční využití polohy „Na Valách“ změnilo – zaniklo místní opevnění a tím i hradisko (okolo poloviny 9. století), byl zde vybudován maltovo-kamenný kostel a původně lokální pohřebiště se změnilo na nekropoli celé Staroměstské aglomerace. Pohřbeni zde byli jak příslušníci velkomoravské nobility s bohatou výbavou se zbraněmi a šperky, tak také lidé chudí, zemědělci a řemeslníci.

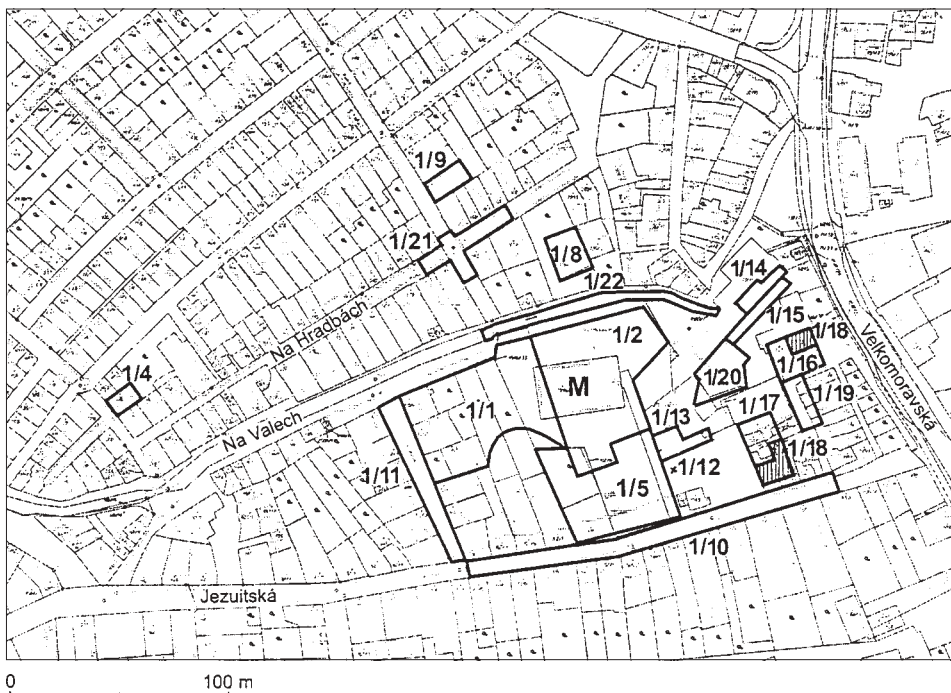
1/1. Nal.: „Na Valách“, (Klečkův písečník), 1924–1937, obr. 2.

Lok.: po pravé straně silnice Staré Město–Huštěnovice, cca 350 m SZ od staroměstské radnice, jižně od Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 97/2, 107/6, 107/13–15, 631, 637, 1296, 1352

Výzkum: Roku 1897 bylo na jihovýchodním svahu Jalubské ostrožny otevřeno tzv. Klečkově písečnické hrobové pole, parcela č. 107. Během jeho exploatace zde byly až do roku 1924 narušovány kostrové hroby. Podle V. Hrubého (1965, 380) jich zde bylo zničeno do roku 1924 přibližně 500. Od roku 1924 a zvláště pak od roku 1927 zde prováděl záchranný výzkum Antonín Zelnitius z místního muzejního spolku „Starý Velehrad – Staré Město“ z pověření Státního archeologického ústavu. Tomu se zde podařilo zachránit celkem 374 převážně velkomoravských hrobů, obsahujících množství milodarů (nože, sekery, ostruhy, srpy, železná kování vědérek, zlaté a stříbrné náušnice, gombíky a nákončí, přezky z opasků, keramika, náhrdelníky), 43 zahloubených objektů a val.

- Ulož.:** SM Uherské Hradiště, inv. č. SM 31a–c, SM 35–38, SM 40–43, SM 53–67, SM 71–75, SM 80–84, SM 86, SM 90–91, SM 95–98, SM 100, SM 102, SM 114–124, SM 126, SM 128–134, SM 137–138, SM 141, SM 149–157, SM 159–160, SM 162, SM 165 a, b, SM 167, SM 170–177, SM 181 a, b, SM 183, SM 194–195, SM 213, SM 215–218, SM 222–227, SM 243 a, b–244 a, b, SM 249 a, b–252, SM 257–258, SM 261, SM 263 a–d, SM 264 a, b, SM 267, SM 279–282, SM 289–298, SM 308 a, b, SM 310, SM 312–313, SM 316 a, b, SM 324 a,b–325 a, b, SM 329–330, SM 333–336, SM 339, SM 350–355, SM 359–360, SM 393, SM 426, SM 436–444, SM 584–593, SM 667 a, b, SM 712–713, SM 746 a, b, SM 975–977; MZM Brno.
- Lit.:** A. ZELNITIUS (1930, 1932, 1934, 1937).
- 1/2. Nal.:** „Na Valách“ (Schilderův mlýn), 1948–1952, obr. 2.
- Lok.:** po pravé straně silnice Staré Město – Huštěnovice, jihovýchodně od Památníku Velké Moravy
- Parc. č.:** 97/1–3, 107/1, 137/3–4, 4560/7
- Výzkum:** V letech 1948–1952 podnikl Státní archeologický ústav a Moravské zemské muzeum v Brně pod vedením Viléma Hrubého systematický výzkum na parcele č. 97, v zahradě někdejšího Schilderova mlýna. Při těchto pracích bylo zjištěno, že val na severním okraji této lokality je relativně mladší než tamní staroslovanské objekty, přestože byl do té doby označován za velkomoravský. Systematicky zde bylo prozkoumáno dalších 958 hrobů, které se však z této polohy šířily i do okolních tratí (z výzkumů A. Zelnitia v poloze Nový Svět – 72 hrobů, Stodůlky – 70 hrobů a E. Lepky – Palánek, Klevetov). Ve všech těchto polohách však šlo o objevy nahodilé a docházelo k nim při stavbách domů a jiných terénních úpravách, avšak V. Hrubý je řadí k pohřebišti „Na Valách“. Celkem bylo tedy na pohřebišti „Na Valách“ do roku 1952 prozkoumáno 1479 hrobů (až na výjimky kostrových) s bohatým inventářem (meče, sekery, šperky, keramika). Podle datování těchto předmětů se zde pohřbívalo po celé velkomoravské období a částečně i v 10. století. V roce 1949 se podařilo objevit i negativ základů velkomoravského kostela s obdélníkovitou lodí (850×725 cm), ke které byla napojena na západní straně podkovovitá apsida o rozměrech 500×425 cm. Stavba byla interpretována jako jedna z nejstarších křesťanských svatyní na našem území z doby cyrilometodějské mise na Moravě. Při výzkumu velkomoravského pohřebiště „Na Valách“ se však podařilo zachytit i stopy podstatně staršího osídlení polohy. Jednalo se především o kostrový hrob (č. 362/49) datovaný do období mezolitu (tarnowien). V zásypech velkomoravských hrobů se ojediněle vyskytovaly střepy kultury s moravskou malovanou keramikou (např. hroby č. 73/48, 195/49, 91/50 atd.) a stejně tak i střepy kultury lužické (např. hroby č. 12/48, 270/49, 72/50). V blízkosti hrobu č. 179/AZ prozkoumal A. Zelnitius ohniště a sídlištní jámu z období lužických popelnicových polí. Porušení všech sídlištních pravěkých objektů bylo způsobeno právě založením staroslovanského pohřebiště.
- Ulož.:** MZM Brno
- Lit.:** Nál. zpr. AÚ AV ČR Brno č. 80/49, 81/49, 372/50, 592/51, 593/51, V. HRUBÝ (1951, 1955a, 1955b), K. VALOCH (1977–1978).
- 1/3. Nal.:** „Na Valách – tzv. Rudý dům“, 1952–1953, obr. 3.
- Lok.:** zahrada domu č. 34, cca 150 m východně od Památníku Velké Moravy
- Parc. č.:** 59/9
- Výzkum:** Východně od polohy „Na Valách“ prozkoumal V. Hrubý v letech 1952–1953 v zahradě domu č. 34 sídlištní horizont z 9.–15. století. Objeveny zde byly základy velkomoravských domů a kostrový hrob, sídlištní jámy různého charakteru a pokračování příkopů z polohy v zahradě Schilderova mlýna.
- Ulož.:** MZM Brno
- Lit.:** V. HRUBÝ (1955b, 1965)

2. Staré Město „Na Valách“, zobrazení archeologických nalezišť, kresba M. Vaškových, upravila M. Cimřlová (platí dále i pro obr. č. 3, 4, 7, 8, 11–13, 15.–23).

1/4. Nal.: „Na Valách – Nový Svět“ dům č. 678, 1953, obr. 2.

Lok.: cca 250 m západně od Památníku Velké Moravy, na ulici Konstantinově

Parc. č.: 596

Výzkum: V říjnu roku 1953, na dvoře domku pana Macha, byl při kopání odpadní jámy narušen a prozkoumán E. Lepkou kostrový hrob z velkomoravského období (hrob č. 1641).

Ulož.: SM Uherské Hradiště

Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 455/97

1/5. Nal.: „Na Valách“ (Schilderův mlýn), 1957–1959, obr. 2.

Lok.: po pravé straně silnice Staré Město – Huštěnovice, jižně od Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 97/3, 107/16, 1011

Výzkum: V letech 1957–1959 prováděla záchranný výzkum v této poloze V. Hochmanová – Vávrová. Ten byl vyvolán rozhodnutím vybudovat zde nad základy staroslovanského hřbitovního kostela památník a postupně upravit celou dřívější mlýnskou zahradu v jeho sadový rámeček. Bylo tedy nutné zachránit všechny archeologické objekty jak v blízkosti kostela, tak i na svahu sklánějícím se k ulici Jezuitské. Podařilo se prozkoumat celkem 157 kostrových hrobů, chronologicky zařazených od 9. do poloviny 10. století. Celkový počet prozkoumaných hrobů na této lokalitě do roku 1959 byl 1636 (včetně jednoho mezolitického – viz výše). Ze 157 hrobů, prozkoumaných v letech 1957–1959 bylo 77 vůbec bez nálezů a 20 obsahovalo pouze po jediném noži. Větší část hrobů (61,7%) tedy náleželo chudně. Ve výbavě převažovaly především nože, dále se zde objevily sekyry, šípky, ostruhy, přezky a nákončí, předměty denní spotřeby (ocílky, šídla, břitvy atd.) a samozřejmě hradištní keramika, šperky a ozdoby (náušnice, gombíky, korálky).

- Ulož.:** MZM Brno
Lit.: V. HOCHMANOVÁ-VÁVROVÁ (1962)
- 1/6. Nal.:** „Na Valách – Klevetov“, dům č. 394, 1958, obr. 3.
Lok.: 200 m severovýchodně od budovy Památníku Velké Moravy, na ulici Huštěnovská
Parc. č.: 94
Výzkum: Při hloubení sklepa v květnu roku 1958 byly narušeny 4 kostrové hroby z velkomoravského období (hroby č. 1652–1655), které prozkoumal E. Lepka. V blízkosti hrobů se podařilo prozkoumat i obilní jámu. Podle V. Hrubého (1965, 46) se jedná ještě o nález patřící k pohřebišti „Na Valách“.
Ulož.: ?
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 482/97
- 1/7. Nal.:** „Na Valách – Nový Svět“, dům č. 39, 1964, obr. 3.
Lok.: východním směrem od Památníku Velké Moravy, na ulici Svatovítská
Parc. č.: 68/1
Výzkum: V srpnu 1964 při hloubení vodovodní sondy v zahradě domu č. 39 bylo narušeno a prozkoumáno E. Lepkou celkem 5 pravděpodobně velkomoravských kostrových hrobů. Z nich pouze jeden obsahoval rozpadlý meč. Spolu s těmito hroby se podařilo zachytit i příkop o hloubce 1 m.
Ulož.: ?
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 335/95
- 1/8. Nal.:** „Na Valách – Nový Svět“, dům č. 176, 1964, obr. 2.
Lok.: S od Památníku Velké Moravy, na ulici Na Hradbách
Parc. č.: 136/1
Výzkum: Při hloubení jámy pro vodovodní potrubí v zahradě domu č. 176 v blízkosti polohy „Na Valách“ byla objevena lidská lebka a část skeletu z hrobu v hloubce cca 130 cm, spolu se železným křesadlem a nožikem, pravděpodobně velkomoravského stáří.
Ulož.: ?
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 335/95
- 1/9. Nal.:** „Na Valách – Nový Svět“, dům č. 797, 1964, obr. 2.
Lok.: cca 120 m S od budovy Památníku Velké Moravy, na ulici Viléma Hrubého
Parc. č.: 688/2
Výzkum: Při hloubení vodovodní sondy před domem č. 797 prozkoumal E. Lepka dva velkomoravské kostrové hroby.
Ulož.: ?
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 340/95
- 1/10. Nal.:** „Na Valách – Jezuitská ulice“, 1965, obr. 2.
Lok.: J od Památníku Velké Moravy na ulici Jezuitská
Parc. č.: 1580–1583
Výzkum: V roce 1965 při hloubení sondy na vodovodní potrubí na ulici Jezuitské prozkoumal R. Snášil pět velkomoravských kostrových hrobů, velkomoravský sídlištní objekt, velkomoravský příkop, dvě raně středověké pece se sídlištním objektem, část středověké hafové cesty a základy středověkého zdíva spojovaného maltou. Lokalizováno ve větší části ulice, dnes není možno přesně zjistit polohy jednotlivých objektů.
Ulož.: SM Uherské Hradiště, inv. č. SF 39 392–39394, 39448, 39515–39611.
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 338/95
- 1/11. Nal.:** „Na Valách – ul. A. Zelnitiuse“, 1966, obr. 2.
Lok.: JZ směrem od Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 1581

Výzkum: Při výkopu pro vodovodní potrubí v ulici A. Zelnitiuse prozkoumal R. Snášil zbytek mladohradištní pece a polozemnicí ze 14.–15. století spolu s keramickým materiálem a se dvěma otopnými zařízeními. Lokalizováno na celou ulici, není možno určit přesněji.

Ulož.: SM Uherské Hradiště, inv. č. SF 39921–39969.

Lit.: Nál. zpr., Slovákcké muzeum UH, č. 379/95

1/12. Nal.: „Na Valách – Dvorek“, 1988, výzkum L. Galušky, obr. 2.

Lok.: SV od budovy Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 98/1

Výzkum: Na ploše někdejšího Schilderova mlýna byla provedena pouze zjišťovací sonda (sonda I).

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (1993, 72–73).

1/13. Nal.: „Na Valách – Dvorek“, 1989, výzkum L. Galušky, obr. 2.

Lok.: SV od budovy Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 98/1, 137/1

Výzkum: Při výzkumu byly provedeny celkem 3 sondy. Jedna byla vedena v blízkosti sklepení podél vchodu do budovy Památníku Velké Moravy a navazovala tak na sondu z roku 1988 i na výzkum V. Hochmanové – Vávrové z let 1957–1959. Touto sondou se podařilo zachytit a odkrýt celkem 10 kostrových hrobů a to i ve výplni dvou paralelně se táhnoucích příkopů, pravděpodobně předvelkomoravského stáří. V blízkosti příkopů byl prozkoumán sídlištní objekt se dvěma ohništi, narušený částečně právě oběma příkopy. Ve výplni objektu byly objeveny dva kostrové pohřby. Tato situace, spolu s množstvím lidských kostí z porušených hrobů z chronologicky mladšího příkopu by mohly svědčit (podle V. Hrubého i L. Galušky) o rozrůstajícím se velkomoravském pohřebišti na úkor staršího slovanského sídliště. Další sonda odkryla celkem 33 velkomoravských kostrových hrobů, z nichž mnohé byly opět zahloubeny do starších sídlištních objektů, jiné byly narušeny příkopem ze 13. století. Spolu s těmito pohřby se podařilo odkrýt i sídlištní objekty s otopnými zařízeními spolu s keramikou, která je datována do starohradištního období.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (1993a, 72–73).

1/14. Nal.: „Na Valách – Dvorek“, 1990, výzkum L. Galušky, obr. 2.

Lok.: cca 80 m SV od budovy Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 137/1, 6245

Výzkum: Výzkum navázal na předchozí sondy z minulého roku. Podařilo se prozkoumat další velkomoravské hroby z druhé poloviny 9. století, spolu se sídlištními objekty, tak také hospodářské objekty z období 13. a 15. století.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (1993b, 71–73).

1/15. Nal.: „Na Valách – Dvorek“, 1991, výzkum L. Galušky, obr. 2.

Lok.: JJV směrem od budovy Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 137/1, 6245

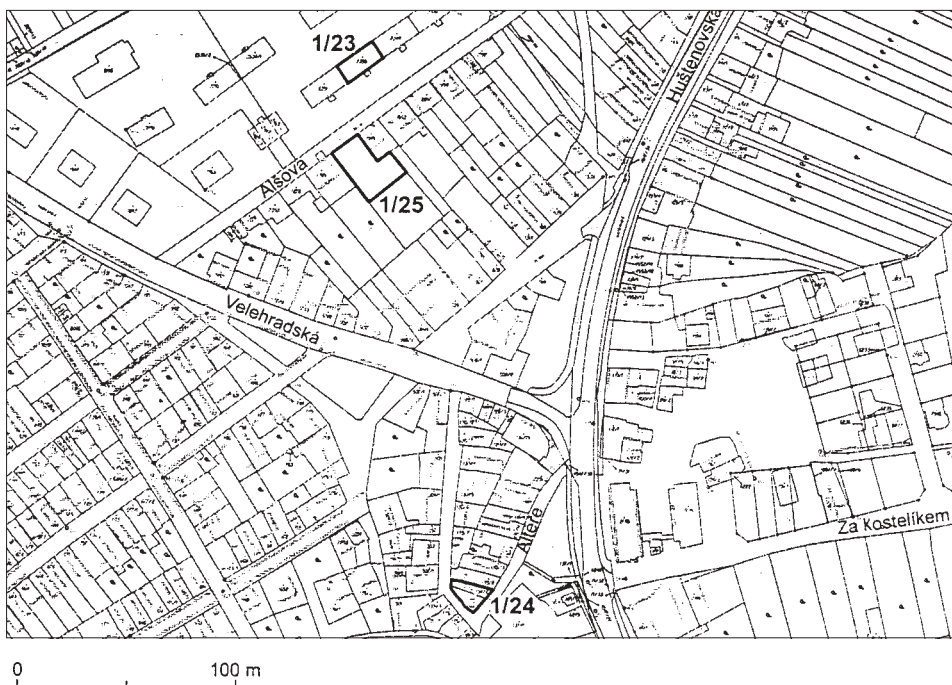
Výzkum: Tato sonda navázala částečně na sondáž provedenou v roce 1990. Podařilo se odkrýt dalších 11 středohradištních kostrových hrobů spolu se čtyřmi objekty ze stejného období. Výzkumem bylo dále prokázáno osídlení a objekty z 13.–17. století spolu s částí barokního zdiva.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (1993b, 71–73).

3. Staré Město „Na Valách“, zobrazení archeologických nalezišť.

4. Staré Město „Na Valách“, zobrazení archeologických nalezišť.

- 1/16. Nal.:** „Na Valách – Dvorek“, 1992–1994, výzkum L. Galušky, obr. 2.
Lok.: V od Památníku Velké Moravy
Parc. č.: 138, 139, 142, 143, 144
Výzkum: V roce 1992 bylo výzkumem zachyceno celkem 5 sídlištních velkomoravských objektů, z nichž dva byly opatřeny velkými pecemi a do výplně dalšího objektu byl zahlouben kostrový hrob. Objekty se nacházely v JZ polovině sondy, kde byla také zachycena cca 30 cm mocná velkomoravská vrstva, která plynule přecházela ve středověkou (13.–14. stol). V podélné ose JZ–SV se zde táhl také příkop z velkomoravského období, ve kterém se podařilo, mimo jiné, objevit i olovený křížek s vyobrazením Ukřižovaného. V roce 1993 navázal na sondu z minulého roku a podařilo se odkrýt dalších 5 velkomoravských sídlištních objektů. Opět se podařilo zachytit 30–40 cm mocnou velkomoravskou vrstvu, nad níž se nacházela vrstva ze 13.–14. století. Na ploše sondy se podařilo objevit několik, až 1 m vysokých, do podloží zahloubených spodních částí mohutných dubových kůlů (mladší než 9. století). Výzkum v roce 1994 opět navázal na sondu z předchozího roku. Podařilo se prozkoumat příkop s několika vrstvami středohradištních nálezů.
- Ulož.:** MZM Brno
Lit.: L. GALUŠKA (2002).
- 1/17. Nal.:** „Na Valách – Dvorek“, 1995–1996, výzkum L. Galušky, obr. 2.
Lok.: V od Památníku Velké Moravy
Parc. č.: 141/1, 155/1, 154, 152/2, 153/2, 153/3
Výzkum: Mezi ulicí Jezuitskou a stávající halou byla v roce 1995 skryta plocha o rozměrech 5×25 m, v těsném sousedství pozemků rodiny Schilderových. Objeven byl cihlovo kamenný základ a příčná zeď velké rozměrné stavby a zkoumán byl i její interiérové stopami po nosné konstrukci střechy v podobě dvojic velkých kůlových jam a dále ještě středověká zemnice – vše z doby mladohradištní, popř. ze 13.–14. století. Dále byla zjištěna sídlištní vrstva, 5 sídlištních objektů se stopami kovolitectví, obilní jáma s žernovem, příkop a 5 hrobů – vše datováno do 2. pol. 8. až počátku 10. století. Na tuto sondu navázala svou delší stranou další sonda v roce 1996 o stejných rozměrech. Prozkoumán byl opět široký cihlovo kamenný základ, rovnoběžný se základem s předchozího roku a mocné sídlištní vrstvy, včetně zahloubených částí sídlištních objektů – vše z mladohradištního a 13.–14. století. Z období 2. pol. 8. až počátku 10. století byla prozkoumána sídlištní vrstva, řez příkopem, sídlištní objekty a 6 kostrových hrobů. Prozkoumán byl i jeden pravěký, blíže neurčený objekt.
- Ulož.:** MZM Brno
Lit.: L. GALUŠKA (2002).
- 1/18. Nal.:** „Na Valách – Dvorek“, 1997–1998, výzkum L. Galušky, obr. 2.
Lok.: V od Památníku Velké Moravy
Parc. č.: 138, 143152/1, 152/2, 153/2, 153/3
Výzkum: Sonda o ploše 5×15 m navázala v roce 1997 z JV na sondu z předchozího roku. Odkryta byla mocná vrstva, zahloubené části sídlištních objektů, včetně rozměrných pecí s množstvím keramiky, pokračování cihlovo kamenného základu – vše ze 13.–14. století. Dále byly zjištěny zbytky sídlištní vrstvy z velkomoravského období, hroby ani zahloubené části objektů nebyly objeveny. V roce 1998 byla provedena sonda o ploše 5×12 m, rovnoběžná s ulicí Jezuitská, navazující na sondy z let 1995 a 1997. Prozkoumána byla cihlovo kamenná zdiva několika staveb, včetně té z let předchozích, dále zahloubené části sídlištních objektů, včetně zbytků keramických pecí s velkým množstvím keramiky a sídlištní vrstvy – vše ze 13.–14. století. Dále bylo objeveno 14 sídlištních objektů se stopami kovolitectví a vrstva datovaná do období 2. pol. 8. až počátku 10. století. V témže roce byla položena další sonda o rozměrech 15×17 m v blízkosti ulice Huššěnovská, navazující na sondu z roku 1993. Odkryt byl

opět masivní cihlovo kamenný základ rozměrné stavby zasahující na plochu od JZ, příkop s pozůstatky dřevěných konstrukcí v podobě množství kůlových jam a vrstva – vše datováno do 13. století a později. Dále byl zjištěn průběh příkopu, zkoumána byla jeho výplň i sídlištní vrstva z 2. pol. 8. až 9. století (sídlištní objekty ani hroby nebyly zjištěny). V téže roce zde byla svolána i odborná komise – výzkum byl vyvolán plánovanou výstavbou kostela.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2002).

1/19. Nal.: „Na Valách – Dvorek“, 1999, výzkum L. Galušky, obr. 2.

Lok.: V od Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 4546/5

Výzkum: V blízkosti stávající haly byla vedena sonda o rozměrech 5×15 m. Objeveny byly vrstvy (včetně povodňových) od 13. století a mladší. Dále byly prozkoumány vrstvy, řez příkopem a to v celém profilu, 3 kostrové hroby (z nich jeden dvojhrob), zemnice s množstvím zejména keramického materiálu z období 2. pol. 8. až počátku 10. století. Z výzkumu se podařilo získat i datování pomocí dendrochronologie (Mgr. Dvorská) ze zbytku dubu – rok 975.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: ústní sdělení L. Galušky

1/20. Nal.: „Na Valách – Dvorek“, 2000, výzkum L. Galušky, obr. 2.

Lok.: V od Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 137

Výzkum: Sonda o rozměrech 25×15 m byla položena pod V svahem, v blízkosti sklepa a haly, navazovala na sondu z roku 1991 a částečně i na sondy z let 1989–1990. Objeveny byly vrstvy a cihlovo kamenný základ stavby – vše od 13. století a mladší. Dále bylo prozkoumáno 44 kostrových hrobů, 3 sídlištní objekty a provedeno bylo 5 řezů příkopem, zachycen byl i průběh palisádového žlabu – vše datováno rámcově do 2. pol. 8. až začátku 10. století. Výzkumem se podařilo objevit především významné hrobové nálezy – náušnice, náhrdelníky, zbraně, jezdecké potřeby, římská mince, nože atd., včetně stop po protivampyrických praktikách. Ze sídlištních nálezů převládala především keramika, kamenné i kostěné artefakty.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2002).

1/21. Nal.: „Na Valách – Nový Svět“, 1995, výzkum L. Galušky, obr. 2.

Lok.: nároží ulic Konstantinovy a Mojžířovy, nároží ulic Velkomoravské a Velehradské

Parc. č.: 591, 130/15

Výzkum: Výzkum byl realizován cca 200 m Z od Památníku Velké Moravy a byl vyvolán odkryvem stavební suti při stavbě rodinného domku. Podařilo se zachytit málo zřetelné kůlové jámy a dna dvou nevelkých sídlištních objektů. Obsahovaly zlomky středohradištní keramiky. Na nároží ul. Velkomoravské a Velehradské, SSV od Památníku Velké Moravy byl opět realizován výzkum v souvislosti s výstavbou rodinného domku. Opět se podařilo zachytit stopy po velkých kulech a spodní části plyných objektů středohradištního stáří.

Ulož.: MZM Brno

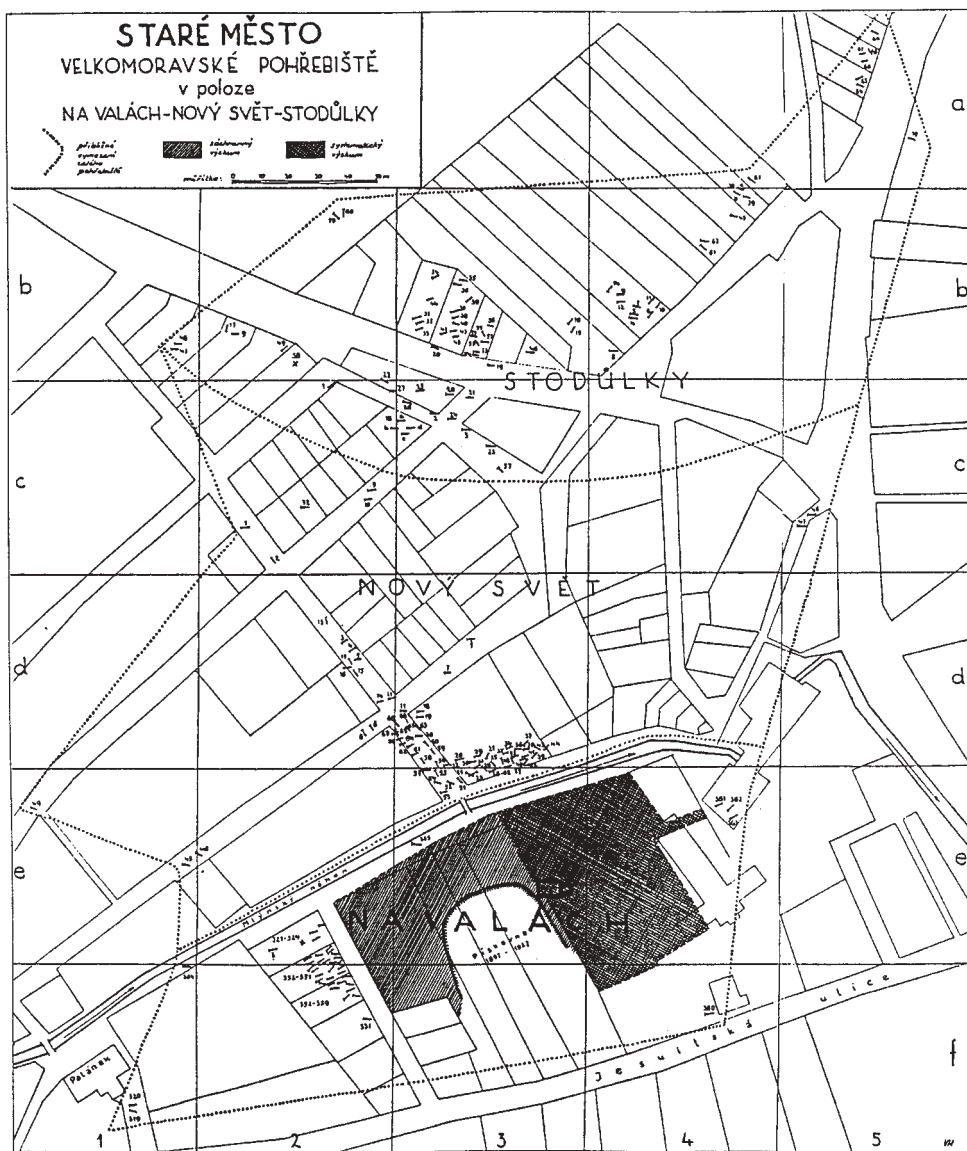
Lit.: L. GALUŠKA (2002).

1/22. Nal.: „Na Valách“, 1997, výzkum L. Galušky, obr. 2.

Lok.: SZ od Památníku Velké Moravy, na ul. V. Hrubého a Na Hradbách

Parc. č.: 4560/11

Výzkum: Při výkopech SPT Telecom byly zachyceny a prozkoumány 4 velkomoravské hroby s nálezy náušnic, nožíků a souprav kování lýtkových řemínků.

5. Staré Město „Na Valách“, názevová situace podle V. Hrubého (1955).

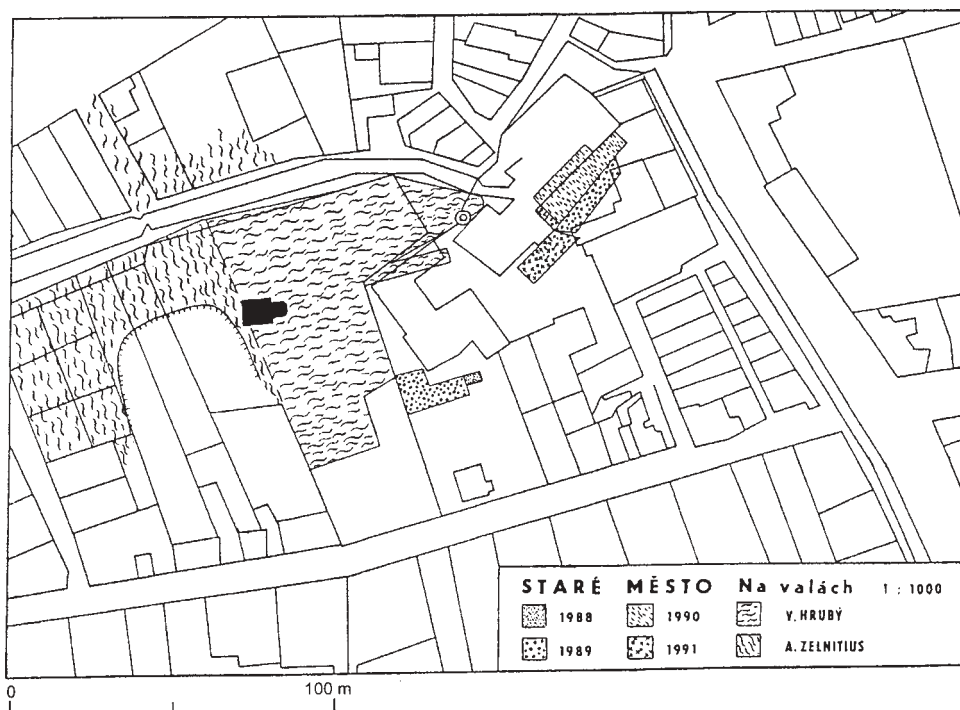
Ulož.: MZM Brno
Lit.: ústní sdělení L. Galušky

1/23. Nal.: „Na Valách – Stodůlky“, 1985, výzkum L. Galušky, obr. 4.

Lok.: Alšova ulice, S od budovy Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 2350

Výzkum: Při ohledání základových rýh na stavbu bytového domu byly v písčitém podloží zjištěny zbytky tří kostrových hrobů z velkomoravského období.

6. Staré Město „Na Valách“, plán výzkumů podle L. Galušky (1993b).

Ulož.: MZM Brno
Lit.: L. GALUŠKA (2002).

1/24. Nal.: „Na Valách – Stodůlky“, 1999, výzkum L. Galušky, obr. 4.

Lok.: ulice Altěře, V od Památníku Velké Moravy

Parc. č.: 134/1–2

Výzkum: Na ulici Altěře, v místech nároží V od Památníku byly při stavbě rodinného domku objeveny velkomoravské kulturní vrstvy, nálezy sídlištní povahy, lidské kosti z rozrušených hrobů z pohřebiště Na Valách a stopy po někdejší tekoucí vodě (mlýnském náhonu) nebo příkopu souvisejícím s opevněním středověkého Veligradu.

Ulož.: MZM Brno
Lit.: L. GALUŠKA (2002).

1/25. Nal.: „Na Valách – Stodůlky“ 1999, výzkum L. Galušky, obr. 4.

Lok.: S od Památníku Velké Moravy na ulici Alšově

Parc. č.: 3142/7

Výzkum: Při novostavbě rodinného domku zde L. Galuška odkryl a prozkoumal dva velkomoravské hroby.

Ulož.: MZM Brno
Lit.: L. GALUŠKA (2002).

NELOKALIZOVANÉ VÝZKUMY:

1/26. Výzkum: Z polohy „Na Valách – Nový Svět“ jsou známy nálezy kultury s lužickou keramikou, pravděpodobně se jednalo o sídliště této kultury.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ–J. PAVELČÍK (1992, 135).

2. Staré Město – „Špitálky“

Lokalita „Špitálky“ se nachází na tzv. Velehradské ostrožně a tvoří celou jihozápadní část Starého Města, která vznikla vcelku až po roce 1918. Na východě ji ohraničuje potok Salaška, na severu silnice ke staroměstskému vlakovému nádraží, na západě tzv. Stará Příkopa a na jihu pravý břeh řeky Moravy. Tento prostor byl rozdělen roku 1883 hlubokým zářezem místní železniční trati Staré Město – Uherské Hradiště. Východní konec jižní části se nazývá „Čertův Kůt“, svažující se k inundované poloze „Niva“. Západní konec jižní části tvoří polohu zvanou „U Stohu“ (naleziště velkomoravského kostela „Na Špitálkách“). Severní část „Špitálek“ je dnes polohou „Na Špitálkách“ (místo objevení základů velkomoravského kostela v roce 1949) v užším slova smyslu. Geograficky i nálezově však navazuje na tratě „Písečnice“ a „Nová Čtvrť“.

Velehradská ostrožna byla osídlena již od paleolitu, jak nám ukazují jednotlivé nálezy paleolitické štípané industrie, tak i nálezy broušené a hlazené industrie kultury s lineární keramikou, moravskou malovanou keramikou, keramické nálezy z období únětické kultury, kultury středodunajské mohylové a doby popelnicových polí, včetně období halštatu.

2/1. Nal.: „Špitálky – tzv. Myklíkovo naleziště“, konec 19. století, obr. 7.

Lok.: v JZ části Starého Města, na tzv. Velehradské ostrožně, J směrem od silnice Staré Město – Brno; v severní části polohy „Špitálky“

Parc. č.: 4729/4, 5206/1

Výzkum: Již při zakládání železniční trati v roce 1888 byly v severozápadní části „Špitálek“ zvaných „Na Špitálkách“ objeveny různé pravěké nálezy (tzv. Myklíkovo naleziště). Místní učitel F. Myklík zde prozkoumal celkem 6 sídlištních objektů označovaných jako „žároviště“, do kterých bylo zahlobeno cca 10 kostrových hrobů, datovaných do velkomoravského období s nálezy hradištní keramiky, železného kopí a bronzové náušnice. V roce 1893 zde I. L. Červinka zachránil z rozkopaného sídlištního objektu střepy hradištních nádob

Ulož.: MZM Brno

Lit.: Nál. zpr. AÚ AV ČR Brno č. 675/51, I. L. ČERVINKA (1928, 148), K. HANÁK (1931, 1939), V. HRUBÝ (1939, 1965, 52–71).

2/2. Nal.: „Špitálky – Na Špitálkách“, 1924–1936, výzkum A. Zelnitia, obr. 7.

Lok.: v severní části „Špitálek“, severně od lokální železniční dráhy a tzv. „Myklíkova naleziště“

Parc. č.: 156/1, 157/1, 158/1–2, 159/1–2, 160/1–4, 240/6, 240/17–240/50, 240/89–240/92, 240/99, 240/358, 240/488, 802, 811–814, 849, 864–865, 902–903, 968, 1002, 1092, 6254

Výzkum: Severně od zářezu železniční trati prokopali A. Zelnitius celkem 47 hrobů velkomoravských a 11 sídlištních objektů.

Ulož.: SM Uherské Hradiště

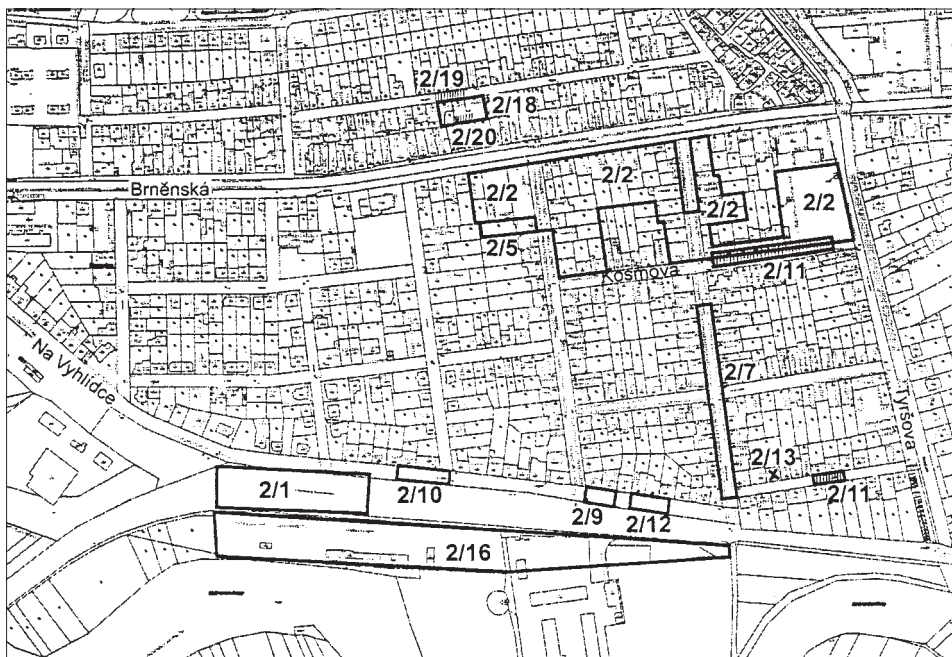
Lit.: Nál. zpr. AÚ AV ČR Brno č. 2817/47, 382/50, 1755/50, 1835/50, 35/51, 123/51, A. ZELNITIUS (1943).

2/3. Nal.: „Špitálky – Na Špitálkách (U Stohu)“, 1949, výzkum J. Poulfka, obr. 8.

Lok.: v jihozápadní části „Špitálek“

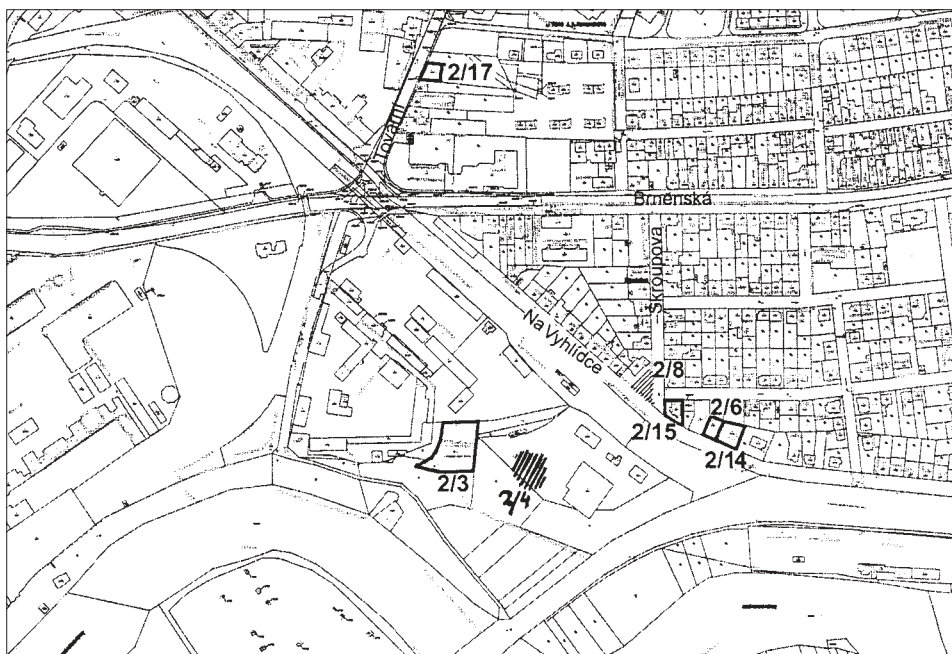
Parc. č.: 240/431

Výzkum: Při vybírání šterku z profilu terasy na pravém břehu slepého ramena řeky Moravy v poloze „U Stohu“, těsně za staroměstským cukrovarem, byly rozkopány 3 kostrové

0 200 m

7. Staré Město „Špitálky“, zobrazení archeologických nalezišť.

0 200 m

8. Staré Město „Špitálky“, zobrazení archeologických nalezišť.

hroby bez milodarů. Brzy nato zde při strojovém dobývání šterku bylo zničeno nejen několik dalších kostrových hrobů s milodary, ale i celá jižní polovina základů velkomoravského chrámu. Ještě téhož roku byl zahájen záchranný výzkum Archeologického ústavu ČSAV v Brně pod vedením J. Poulíka. Při něm bylo objeveno dalších 38 kostrových hrobů s bohatou výbavou (ostruhy, železná nože, stříbrné i zlaté náušnice a gombíky, kování rakví, kruhovitá plaketa s vytepaným reliéfem jezdecke se sokolem atd.). Podle uchovaných zbytků základů měl kostel obdélníkovitou loď, která byla na východní straně uzavřena polokruhovitou apsidou a na západě přecházela v narthex. Její vnitřek členilo 6 podpěr. U severovýchodního rohu kostela byly zjištěny zbytky menší stavby s prohlubní, snad baptisteria. Podobná prohlubeň byla též u jihozápadního rohu narthexu. Chrám měl délku 18,5 m a šířku přibližně 8 m. Jeho základové zdivo se dochovalo pouze v negativu. Podél jižní a západní strany kostela byly objeveny jamky po kůlech a stopy dřevěného ohrazení.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: J. POULÍK (1950a, 1950b, 1950c, 1955)

2/4. Nal.: „Špitálky – Na Špitálkách“, 1954, obr. 8.

Lok.: cca 80 m východně od základů velkomoravského kostela

Parc. č.: 241/3

Výzkum: V březnu roku 1954, cca 80 m východně od základů velkomoravského kostela, ve stěně odbagrované plochy, prozkoumal E. Lepka dvě jámy lužické kultury s nálezy keramiky a zvířecích kostí. Dnes nelze přesněji lokalizovat, zakresleno s rozptylem cca 50 m.

Ulož.: SM Uherské Hradiště

Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 463/97

2/5. Nal.: „Špitálky – Na Špitálkách“, 1957, obr. 7.

Lok.: na ulici B. Němcové, jižně od silnice Brno–Uherské Hradiště

Parc. č.: 240/138, 240/155

Výzkum: V únoru roku 1957 prozkoumal E. Lepka v zahradě domu č. 1142 kruhovitou jámu, kterou interpretoval jako studnu (hloubka 150 cm, průměr 120 cm) vyplněnou hlínou a pískovcovými kameny spolu s keramikou 9.–10. století a železným držadlem vědra.

Ulož.: SM Uherské Hradiště

Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 484/97

2/6. Nal.: „Špitálky – Na Špitálkách“, 1964, obr. 8.

Lok.: dům č. 1529 (dům A. Zelnitia), ulice Na Vyhlídce, severně od železnice Staré Město–Uherské Hradiště

Parc. č.: 1792

Výzkum: V říjnu roku 1964 při hloubení kanalizační sondy byly narušeny pravěké i raně středověké objekty. Místo nálezu prozkoumal E. Lepka, který zde provedl sondážní výzkum. Podařilo se prozkoumat dvě sídelní jámy z období hradištního a také objekt datovaný keramikou do období lužických popelnicových polí.

Ulož.: SM Uherské Hradiště, inv. č. SF 33911–33972, SF 34124–34128.

Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 334/95

2/7. Nal.: „Špitálky – Na Špitálkách“, ul. A. Skráškové, 1965, obr. 7.

Lok.: v JV části Špitálek, severně od železniční trati Staré Město–Uherské Hradiště

Parc. č.: 240/358–359

Výzkum: V říjnu roku 1965 byly porušeny sondou pro vodovodní potrubí velkomoravské sídelní objekty, dále halštatské sídelní objekty, halštatský a hradištní příkop. Archeologický průzkum zde provedl R. Snášil, kterému se podařilo prozkoumat 36 objektů.

- Nelze určit přesněji, nálezy byly rozptýleny téměř po celé délce ulice.
- Ulož.:** Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 39449–39609.
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 339/95
- 2/8. Nal.:** „Špitálky – Na Špitálkách“, Smetanova ul., 1965, obr. 8.
Lok.: ulice Na Vyhlídce, JZ část Špitálek
Parc. č.: 240/179
Výzkum: Na podzim roku 1965 byly porušeny sondou pro vodovodní potrubí velkomoravské sídlištní objekty – zemnice a vtesávaná hliněná pec, které prozkoumal R. Snášil. Podle nálezů keramiky autor výzkumu pec (měla čtyři podlaží) datoval do 9. století.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 39 420–SF 39 447.
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 206/95
- 2/9. Nal.:** „Špitálky – Na Špitálkách“, 1965 – I, obr. 7.
Lok.: ulice Na Vyhlídce, severně od staré železniční trati
Parc. č.: 240/355
Výzkum: Při kopání vodovodního potrubí nad starou železniční tratí Uh. Hradiště – Staré Město byly porušeny pravěké objekty kultury s lineární keramikou, jeden objekt lužické kultury a tři objekty z období velkomoravského (zásobnicová jáma, část příkopu a ohniště).
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 33 973–34 123
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 343/95
- 2/10. Nal.:** „Špitálky – Na Špitálkách“, 1965 – II, obr. 7.
Lok.: ulice Na Vyhlídce
Parc. č.: 240/281–282, 240/355
Výzkum: Při kopání základů pro stavbu rodinného domu byl zachycen a prozkoumán R. Snášilem velkomoravský kostrový hrob muže (výbavu tvořily dva železné nože a zlomek železného šidélka), velkomoravský příkop (vnitřní opevnění) a sídlištní objekt z konce 9. stol. až počátku 10. století, který příkop překrýval. Podařilo se také zachytit část příkopu, který obsahoval střepy keramiky lužické kultury. Nálezy byly rozptýleny na více parcelách, zakresleno s rozptylem.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 34 629–SF 34 637
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 343/95
- 2/11. Nal.:** „Špitálky – Na Špitálkách“, ul. Palackého, Erbenova, Za školou a R. Filipa, 1965, obr. 7.
Lok.: východní část Špitálek
Parc. č.: 240/354, 5206/1
Výzkum: Na podzim roku 1965 byly při výkopu sondy pro vodovodní potrubí porušeny početné objekty. Archeologickým výzkumem R. Snášila se podařilo doložit objekty lužické a platěnické kultury, velkomoravské objekty a základy středověkého zdiva. Celkem bylo zjištěno 31 objektů (na ul. Palackého 18, Erbenově ul. 3 objekty, na ulici R. Filipa 4 objekty, na ulici Za školou 6 objektů). Základy středověkého zdiva pocházely ze dvora Hamberk. Zakresleno s rozptylem, nelze určit s větší přesností.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 39 610–SF 39 755.
Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 342/95
- 2/12. Nal.:** „Špitálky – Na Špitálkách“, ul. Na Vyhlídce, 1966, obr. 7.
Lok.: dům č. 1159 a č. 1136
Parc. č.: 240/309
Výzkum: Při výkopu před rodinnými domky byly získány ojedinělé střepy kultury s lineární keramikou a kultury lužických popelnicových polí. Při regulaci vodovodního potru-

bí byly narušeny a prozkoumány R. Snášilem dva slezsko–platěnické a jeden velkomoravský sídlištní objekt. Na téže ulici byly dále při kopání základů sklepa (parcels 240/309) porušeny tyto objekty: lužická sídlištní jáma, žárový slovanský hrob, velkomoravská chata, kúlová jamka bez bližšího určení a kostrový velkomoravský hrob. Další výkopy pro vodovodní potrubí v této ulici narušily dalších 7 lužických sídelních objektů a 3 velkomoravské objekty (zásobnicová jáma, železářská výheň, sídelní objekt), které prozkoumal R. Snášil.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 39 757–39 804, SF 39 970–39 980.

Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 343/95

2/13. Nal.: „Špitálky – Na Špitálkách“, ul. Erbenova, 1966, obr. 7.

Lok.: před domem č. 1174, V část Špitálek

Parc. č.: 240/254

Výzkum: V srpnu roku 1966 byla před domem č. 1174 porušena výkopem pravděpodobně tkalcovská dílna z období lužické kultury, kterou prozkoumal R. Snášil. Podařilo se zachránit keramický materiál a celé hliněné závaží.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 39 999–40 068.

Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 596/98

2/14. Nal.: „Špitálky – Na Špitálkách“, ul. Na Vyhliďce, 1970, obr. 8.

Lok.: před domem č. 1453, JZ část Špitálek

Parc. č.: 1430

Výzkum: Při hloubení sondy pro kanalizačního potrubí byl porušen velkomoravský kostrový hrob, který prozkoumal E. Lepka.

Ulož.: Slovácké muzeum UH

Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 343/95

2/15. Nal.: „Špitálky – Na Špitálkách“, 1996, výzkum L. Galušky, obr. 8.

Lok.: JZ část Špitálek, ul. Na Vyhliďce

Parc. č.: 1164

Výzkum: Při přístavbě rodinného domku (keramické dílny) byl objeven v základové rýze stavby pravděpodobně velkomoravský kostrový hrob.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2002).

2/16. Nal.: „Špitálky – Čertův (Čertůj) Kůt“, 1937–1938, obr. 7.

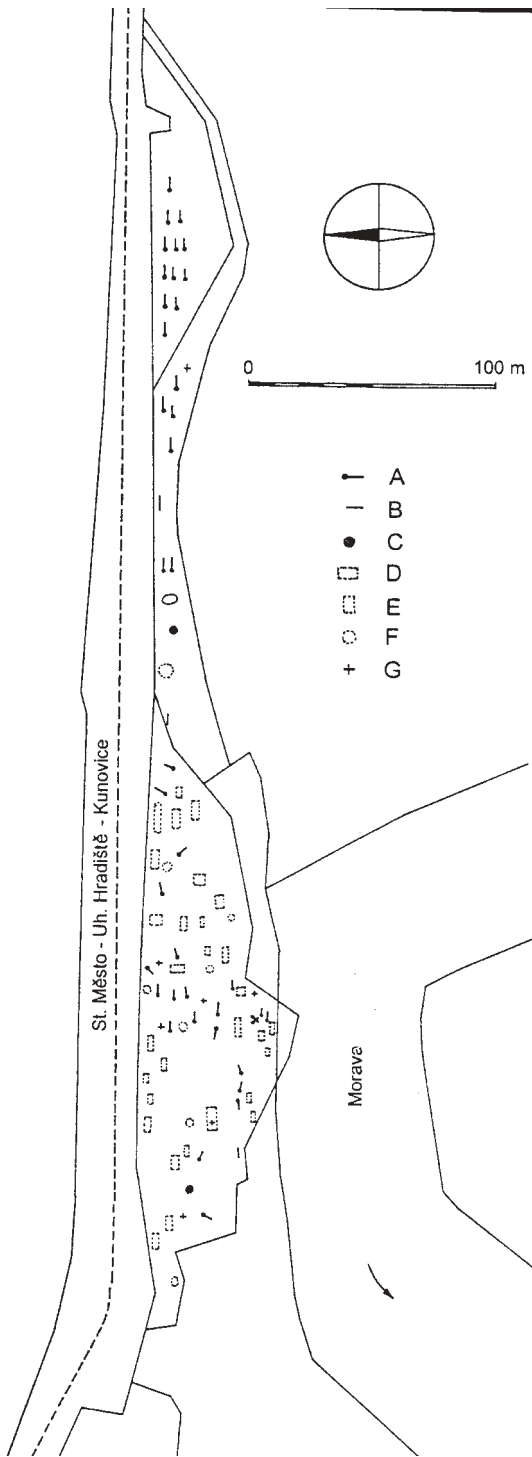
Lok.: jižně od železniční trati

Parc. č.: 240/448, 240/452, 240/480, 5206/1, 5271

Výzkum: Poloha „Čertův Kůt“ tvoří východní konec jižní části polohy „Špitálky“, svažující se k inundované poloze „Niva“. V letech 1937 – 1938 zde ve vysokém neregulovaném břehu řeky Moravy, při snižování terénní vyvýšeniny pro stavbu spojky železniční trati, bylo prozkoumáno celkem 49 kostrových velkomoravských hrobů a 25 sídelních jam jak z období hradištního, tak i z období pravěku. Podařilo se tak doložit již osídlení z období paleolitu (nález čepelky, mamutí lopatka), neolitu (kultura s lineární keramikou), eneolitu (kultura jevišovická), doby bronzové (středodunajská mohylová kultura, lužická kultura), halštatu (platěnická kultura), z období římského impéria (germánské sídliště a poklad římských mincí ze 3.–4. století) a z období hradištního.

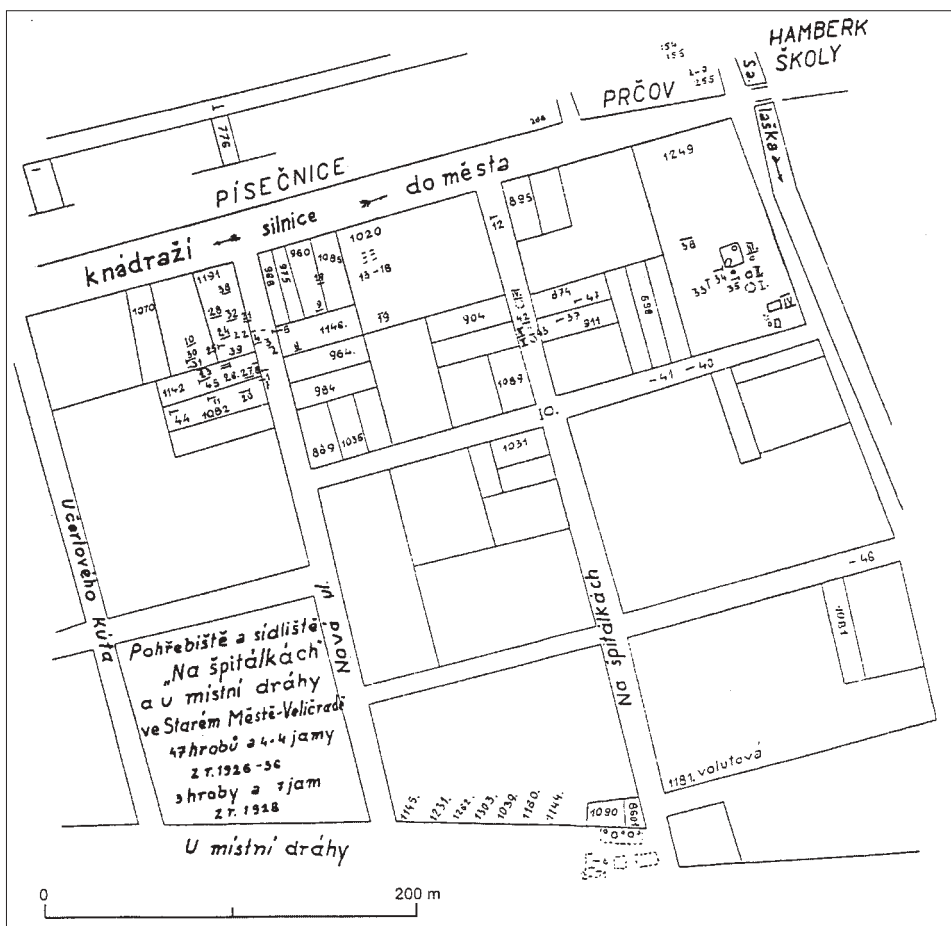
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 2663–2664, 2665–2686, 2701, 2760–2769, 2792–2796, 2830, 2859, 2975–2977, 3806, 4243–4256, 5336–5671, 5729–5734, 5736–5742, 5672–5728, 13 565–13570, 13 890–13 903, 14 285–14 304, 14 798–14 801.

Lit.: Nál. zpr. AÚ AV ČR Brno č. 1344/47, L. GALUŠKA (2000, 70), K. HANÁK (1931, 8–9), V. HRUBÝ (1939), A. ZELNITIUS (1941,66).

9. Staré Město „Špitálky – Čertůj Kút“ podle V. Hrubého (1939).

- 2/17. Nal.: „Špitálky – Čtvrť“, 1953, obr. 8.
 Lok.: severně od silnice Uh. Hradiště–Brno, dům č. 1077
 Parc. č.: 1033
 Výzkum: Při výkopu pro vodovodní potrubí prozkoumal E. Lepka velkomoravský kostrový hrob (č. 152).
 Ulož.: ?
 Lit.: V. HRUBÝ (1965, 68).
- 2/18. Nal.: „Špitálky – Písečnice“, 1902, 1909, obr. 7.
 Lok.: severně od silnice Uh. Hradiště–Brno, domy č. 279, 750, 802, ulice Nová Čtvrť
 Parc. č.: 259/35, 717, 724
 Výzkum: Při stavbě rodinného domu bylo narušeno 5 velkomoravských kostrových hrobů.
 Ulož.: ?
 Lit.: V. HRUBÝ (1965, 68), A. ZELNITIUS (1933, 28).
- 2/19. Nal.: „Špitálky – Písečnice“, 1933, obr. 7.
 Lok.: severně od silnice Uh. Hradiště–Brno, domy č. 776 a č. 93, ulice Nová Čtvrť

10. Staré Město, „Špitálky“ – nálezová situace v trati „Na Špitálkách“ v letech 1925 – 1936 podle A. Zelnitia (1943).

Parc. č.: 4548/5

Výzkum: V roce 1933 prozkoumal K. Hanák dva velkomoravské kostrové hroby (č. 92 a 93).

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 68), A. ZELNITIUS (1934,21).

2/20. Nal.: „Špitálky – Přesečnice“, 1957, obr. 7.

Lok.: severně od silnice Uh. Hradiště–Brno, dům č. 750, ulice Nová Čtvrť

Parc. č.: 259/35, 391/2

Výzkum: Při kopání sklepa rodinného domu prozkoumal E. Lepka narušený, pravděpodobně velkomoravský kostrový hrob.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 68).

NELOKALIZOVANÉ VÝZKUMY:

2/21. Výzkum: V severní části „Špitálek“, v blízkosti tzv. Myklíkova naleziště, prozkoumal I. L. Červinka v roce 1893 sídlištní objekty, ze kterých získal střepy nádob zdobených vlnkami a tři sekerovité hřívny, pravděpodobně z orbou rozrušeného depotu.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 58).

2/22. Výzkum: Roku 1899 byl objeven v trati „Špitálky“ depot bronzů středodunajské mohylové kultury (sekerka, 2 ozdoby, náramky, závěsky spolu s keramikou a zbytkem textílie).

lož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1968/69, 51–58), V. HRUBÝ–J. PAVELČÍK (1992, 134).

2/23. Výzkum: V letech 1889–1896, díky erozivní činnosti řeky Moravy, byla v trati „Špitálky – Čertův Kůt“ prozkoumána ohniště se střepy z nádob, sídlištní objekty s nálezy hradištní keramiky a čtyři kostrové hroby. Výzkumy provedli F. Myklík a I. L. Červinka.

Ulož.: ?

Lit.: F. MYKLÍK (1890, 84), V. HRUBÝ (1965, 56).

2/24. Výzkum: Ze třicátých let 20. století jsou uváděny ze „Špitálek–Nivy“ (z inundace, z polohy navazující na Čertův Kůt) nálezy kultury s lineární keramikou (sídliště), nález sekeromlatu šňůrové kultury, bronzové sekerky s rozšířeným ostřím a bronzové sekerky se středovými laloky.

Ulož.: ?

Lit.: L. GALUŠKA (2000, 60), K. HANÁK (1935, 48), V. HRUBÝ (1982, 83), R. SNÁŠIL (1981, 52).

2/25. Výzkum: Z trati „Špitálky“ pochází z roku 1950 ze zahrady pana Martina Patíka nález arabského amuletu z tačeného rubínového skla s arabským nápisem „Bůh (víra v Boha) mi stačí (na životní pouť), překlad prof. F. Tauer.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 38811

Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 580/98.

2/26. Výzkum: Z trati „Špitálky“ uvádí R. Snášil nález džbánku kultury zvoncovitých pohárů, který zřejmě pochází z rozrušeného hrobu.

Ulož.: ?

Lit.: R. SNÁŠIL (1981, 50).

2/27. Výzkum: Z trati „Špitálky – Niva“ pochází ze 30. let minulého století nelokalizované nálezy kultury s lineární keramikou, sekeromlat šňůrové kultury a bronzová sekerka s rozšířeným ostřím.

Ulož.: ?

Lit.: L. GALUŠKA (2000, 60), K. HANÁK (1935, 48), V. HRUBÝ (1982, 83), R. SNÁŠIL (1981, 52).

2/28. Výzkum: Z trati „Špitálky“, z ulice A. Škráškové, při kopání základů domu P. Botlíka byly objeveny zlomky keramiky podolské kultury spolu s kusem textilie z období popelnicových polí.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1968/1969, 51–58).

3. Staré Město – „Na Dědině“

Poloha „Na Dědině“ tvoří nejstarší (jihovýchodní) část dnešního Starého Města a rozkládá se na zvýšeném pravém břehu řeky Moravy. Na jihu a východě je ohraničena inundovanými loukami, na západě potokem Salaškou a na severu zvýšeným výběžkem tzv. Jalubské ostrožny, kde leží staroslovanské pohřebiště v poloze „Na Valách“. V její jihovýchodní části se nachází na mírném návrší kostel sv. Michala (ve kterém se nachází základy původní velkomoravské rotundy), v jehož blízkosti se podařilo odkrýt V. Hrubému v roce 1981 stopy velkomoravské honosné stavby (ve výzkumech pokračoval L. Galuška v letech 1987–1988). Výzkum také prokázal vývoj osídlení této polohy nepřetržitě od 8. až do 13. století, tedy do doby trhové vsi Veligrad, která náležela cisterciáckému řádu na Velehradě. Právě cisterciáci přestavili velkomoravskou rotundu na kostel v polovině 13. století a nedaleko od kostela přistavili i kapli sv. Jana (kostnici). Celý okrsek byl zřejmě i opevněn valem a příkopem.

3/1. Nal.: „Na Dědině“, 1925, obr. 11.

Lok.: zahrada domu č. 87, SV od kaple sv. Jana Křtitele

Parc. č.: 222/1

Výzkum: Ze zahrady domu pochází nález keramiky – velkomoravského hrnku.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 391).

3/2. Nal.: „Na Dědině“, 1935, obr. 11.

Lok.: zahrada domu č. 472, cca 50 m SZ od kostela sv. Michala

Parc. č.: 220/1

Výzkum: V zahradě domu zaznamenal K. Hanák nález ohniště spolu se zlomky římských tegulí.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 74).

3/3. Nal.: „Na Dědině“, 1935, obr. 11.

Lok.: u domu č. 79

Parc. č.: 6/1

Výzkum: Na staveništi prodejního stánku u domu č. 79 byly narušeny dva velkomoravské kostrové hroby.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 74).

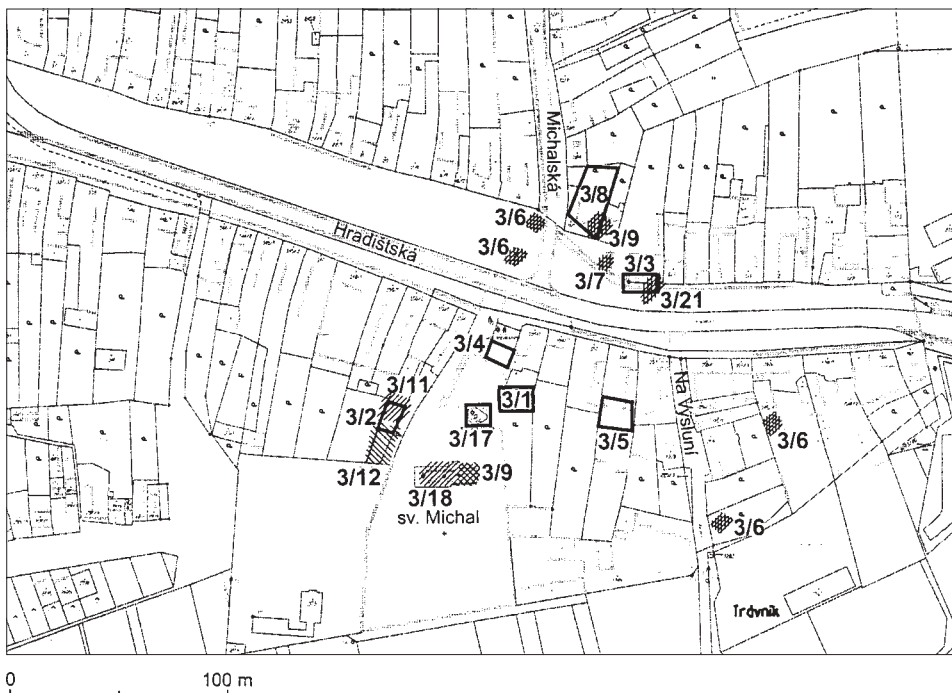
3/4. Nal.: „Na Dědině“, 1940, výzkum A. Zelnitia, obr. 11.

Lok.: u domu č. 87

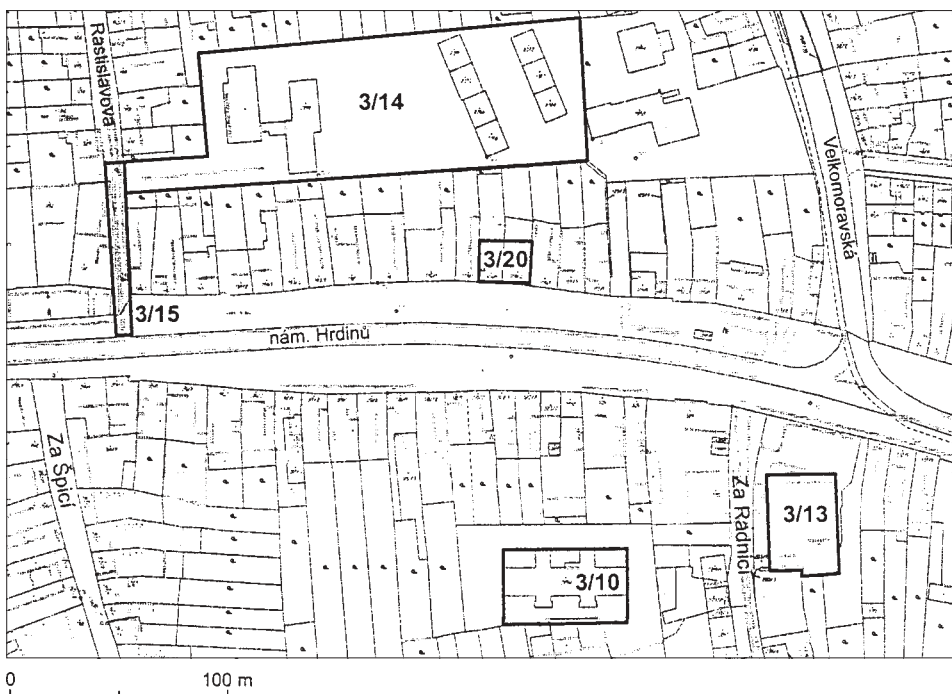
Parc. č.: 4550/4

Výzkum: U hřbitova vedle domu byla vykopána jáma pro uložení kostí z kostnice, která narušila zahloubený objekt z velkomoravského období s nálezy keramiky.

Ulož.: ?

11. Staré Město „Na Dědině“, zobrazení archeologických nalezišť.

12. Staré Město „Na Dědině“, zobrazení archeologických nalezišť.

- Lit.:** V. HRUBÝ (1965, 74).
- 3/5. Nal.:** „Na Dědině“, 1943, výzkum A. Zelnitia, obr. 11.
Lok.: dům č. 417
Parc. č.: 358
Výzkum: V zahradě domu prozkoumal A. Zelnitius celkem 4 velkomoravské objekty – 2 ohniště a 2 jámy s nálezy keramiky a zbytků stromové kůry.
Ulož.: ?
Lit.: V. HRUBÝ (1965, 391).
- 3/6. Nal.:** „Na Dědině“, 1952, výzkum A. Zelnitia, obr. 11.
Lok.: domy č. 74, 78, 84, 87, 906
Parc. č.: 4550/4
Výzkum: V zahradě každého výše uvedeného domu prozkoumal A. Zelnitius blíže neurčené velkomoravské jámy vyplněné střepy keramiky.
Ulož.: ?
Lit.: V. HRUBÝ (1965, 391).
- 3/7. Nal.:** „Na Dědině“, 1955, výzkum E. Lepky, obr. 11.
Lok.: před domy č. 78, 79 a 141
Parc. č.: 4551/5
Výzkum: Při výkopu pro vodovodní potrubí byly narušeny 3 velkomoravské sídlištní objekty, kostrový hrob a objekt obsahující keramiky z období lužické kultury.
Ulož.: ?
Lit.: V. HRUBÝ (1965, 75).
- 3/8. Nal.:** „Na Dědině“, 1956, výzkum V. Hrubého, obr. 11.
Lok.: zahrady domů č. 78 a 82
Parc. č.: 8/1–3
Výzkum: Sondážním výzkumem prozkoumal V. Hrubý 2 velkomoravské objekty (zemnice), 3 kostrové hroby a vrstvu s nálezy z 12.–13. století.
Ulož.: MZM Brno
Lit.: V. HRUBÝ (1965, 75).
- 3/9. Nal.:** „Na Dědině“, 1962, výzkum V. Hrubého, obr. 11.
Lok.: u domu č. 78, 87, 417 a v kněžišti kostela sv. Michala
Parc. č.: 9/1–2, 353
Výzkum: Při sondážním výzkumu se podařilo V. Hrubému prozkoumat u domu č. 78 velkomoravský sídlištní objekt s kamennou podezdívkou a kostrový hrob, u domu č. 87 byl narušen další objekt, v zahradě domu č. 417 ohniště a konečně při výzkumu kněžiště kostela sv. Michala byly odkryty základy velkomoravské rotundy spolu s velkomoravskou kulturní vrstvou se 4 kostrovými hroby.
Ulož.: MZM Brno
Lit.: V. HRUBÝ (1961, 1965)
- 3/10. Nal.:** „Na Dědině“, 1981, výzkum V. Hrubého a R. Snášila, obr. 12.
Lok.: ulice Za radnicí, staveniště dětských jeslí
Parc. č.: 195/2, 2290
Výzkum: Při zemních úpravách pro staveniště dětských jeslí byly narušeny dva velkomoravské sídlištní objekty, které prozkoumali archeologové. Téhož roku se zde podařilo zachytit zahlobenou hliněnou kopulovitou jednoprostorovou pec, jejíž zánik je možné podle keramiky datovat do 2. pol. 16. století. Při výkopu inženýrských sítí byly narušeny další středověké vrstvy. Podařilo se prozkoumat část domu (hlinitá dusaná pod-

laha a silná vrstva mazanice (destrukce) z přelomu 15.–16. století, který zanikl požárem v průběhu 16. století. Výzkum zde provedl nejdříve V. Hrubý a na něho navázal R. Snášil a R. Procházka.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, př. č. 45/81

Lit.: Nál. zpr., Slovácké muzeum UH, č. 214/95, 241/95

3/11. Nal.: „Na Dědině“, 1980–1985, výzkum V. Hrubého, obr. 11.

Lok.: v blízkosti kostela sv. Michala

Parc. č.: 219/1, 219/2, 220/1, 220/2

Výzkum: V zahradách domů byly postupně odkrývány na výše uvedených parcelách jednotlivé plochy, při kterých V. Hrubý postupně prozkoumal objekty jak předvelkomoravské a velkomoravské, tak i z období mladohradištního a středověku (13.–15. století), ale odkryl i nálezy z období halštatu a doby římské.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: GALUŠKA L. (1990, 121).

3/12. Nal.: „Na Dědině“, 1986–1988, výzkum L. Galušky, obr. 11, obr. 14.

Lok.: v blízkosti kostela sv. Michala, cca 25 SZ od něj

Parc. č.: 219/1, 219/2, 220/1, 220/2

Výzkum: L. Galuška navázal na výzkumy V. Hrubého a postupně znovu prozkoumal jednotlivé plochy. Podařilo se mu odkrýt 4 m široký a 2,5 m hluboký hrotitý příkop, vyplněný jednak destrukcí staveb, jednak materiálem od doby halštatské až po období vrcholného středověku. Prozkoumal také kry různých litých maltových podlah v původním uložení, zbytky kamenných architektur (větší jednotlivé kameny, kameny s maltou, kamenný a šterkovitý štět, druhotně použité římské cihly, úlomky střešní krytiny atd.). Zachyceny byly i dva paralelní příkopovité útvary protínající lokalitu ve směru S–J, vzdálené od sebe od 6,5 do 10, 5 m, vyplněné různorodým materiálem.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (1990, 121–136).

3/13. Nal.: „Na Dědině“, 1988–1989, výzkum L. Galušky, obr. 12.

Lok.: staveniště obchodního domu Albert na náměstí Hrdinů

Parc. č.: 2425

Výzkum: Na náměstí Hrdinů, v místech dnešního obchodního střediska Albert, byly zjištěny v letech 1988–1989 sídlištní objekty a vrstvy z rozmezí 2. poloviny 8. – začátku 10. století a 13.–14. století. Z objektů velkomoravského stáří se jednalo o kovárny s nálezy velkých sekerovitých hřiven, polotovarů atd., a dále keramických dílen s nálezy velkých pecí provázených množstvím střepového materiálu. Největším středověkým objektem byla rozměrná zemnice.

Nachw.: MZM Brno

Lit.: ústní sdělení L. Galušky

3/14. Nal.: „Na Dědině – Za zahradou“, 1977–1978, výzkum R. Snášila, obr. 12.

Lok.: S od staroměstské radnice a od křižovatky Brno–Uh. Hradiště–Zlín, J od polohy Na Valách a Jezuitské ulice,

Parc. č.: 127/1, 128/1, 129, 130/1–2, 131/1–2, 132/1, 133/1, 133/4

Výzkum: Archeologický výzkum byl vyvolán připravovanou výstavbou mateřské školy a zdravotního střediska. Výzkum provádělo jak MZM pod vedením V. Hrubého (slovanské objekty do pol. 10. stol.), tak i SM Uh. Hradiště pod vedením R. Snášila (objekty po pol. 10. stol.). Prozkoumáno bylo celkem 158 objektů, včetně 2 kostrových hrobů. 89 z nich náleželo do střední doby hradištní (velkomoravské), 80 objektů, z nichž některé narušovaly i objekty velkomoravské náleželo středověkému Veligradu a pozdějšímu Starému Městu. Středověké objekty bylo možné rozdělit do časových horizontů přelomu 12.–13. století, 14. a poloviny 15. století a do poloviny

16. až 17. století. Z velkomoravských nálezů stojí za zmínku např. depot tesařských nástrojů (poříz, sekyra a pantok), kostěná toaletní lžička, jemně rytý obrazec na fragmentu břidlicového brousku, železné klíče, kolekce železných sekerovitých hřiven, fragment tausované ostruhy, část keramické kapsle na vypalování slovanské keramiky antických tvarů atd. Ze středověkých nálezů můžeme uvést např. keramické talíře a džbány, železné dláto, ostruhu, tzv. husitskou šipku, klešovitou formu na odlévání olovených kulek do střelných zbraní, mince z 16.–19. století, objeven byl i zlomek římské cihly s kolem XIII. legie. Z funkčního určení jednotlivých objektů lze uvést obytná stavení s vyhřívacími nebo chlebovými pecemi, dílenské objekty (pekárna, vápenka, železářská pec) a objekty hospodářské (klef, zásobní jámy, chlévy atd.). Zajímavý byl i nález studny, jejíž šachta byla vydlážděna na sucho kladenými kameny. Odkrytou mělkou vodní nádrží s nálezy převážně 17.–18. století lze interpretovat jako rybníček Žabník, známý z novověkých písemných pramenů.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. A 8338–27104, MZM Brno

Lit.: Nález. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 195/95, R. SNÁŠIL–R. PROCHÁZKA (1980).

3/15. Nal.: „Na Dědině“ – Za zahradou, 1981, výzkum R. Snášila, obr. 12.

Lok.: na bývalé ulici Pionýrské, S od náměstí Hrdinů

Parc. č.: 4546/6

Výzkum: V dubnu roku 1981 byl proveden výkop kanalizační přípojky vedoucí od budovy mateřské školky do hlavního kanalizačního řádu na náměstí Hrdinů. Kanalizační sonda narušila 3 objekty, které prozkoumal R. Snášil a R. Procházka. Zachycena byla část obytného domu srubové konstrukce s třístěnnými sloupy a prkennou podlahou (obj. č. 1). Srubové stěny byly zhotoveny z kulatiny a jejich spáry byly vyplňovány mazanicí. Délka domu byla 10 m, šířka 4,8 m. Dům byl pravděpodobně dvoudílný a severně od něho byly zjištěny zbytky dvou staveb hospodářského charakteru, původně nejspíše opět dřevěné a vyspárované mazanicí. Všechny tři stavby shořely. Na základě keramiky a jezdeckého třmene je možné je zařadit do konce 15. až průběhu 16. století.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, př. č. 43/81–44/81

Lit.: Nález. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 213/95

3/16. Nal.: „Na Dědině“, 1993, výzkum L. Galušky, obr. 13.

Lok.: ul. Hradištská, S a SV od kostela sv. Michala

Parc. č.: 4551/5

Výzkum: Při výkopu pro plynovodní potrubí byla zachycena středohradištní vrstva, obsahující především keramický materiál a zvířecí kosti. Částečně bylo možné zachytit i zbytky sídlištních objektů z doby Velké Moravy. Nad touto vrstvou se nacházela vrstva mladohradištní až vrcholně středověká.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2002).

3/17. Nal.: „Na Dědině“ – kaple sv. Jana Křtitele, 1997, výzkum L. Galušky, obr. 11.

Lok.: u kaple sv. Jana Křtitele na staroměstském hřbitově

Parc. č.: 352

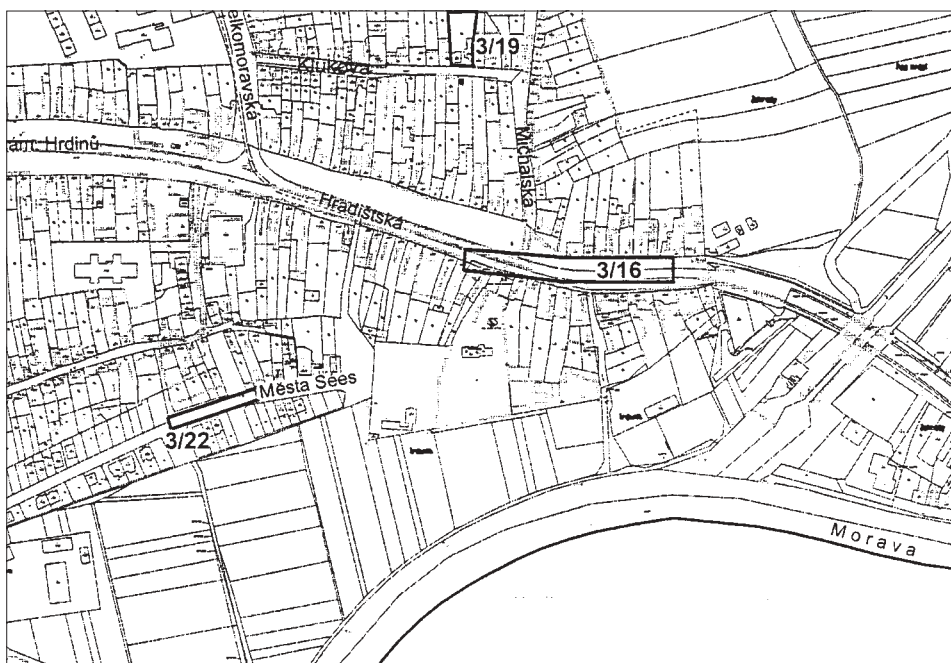
Výzkum: V souvislosti s opravou kaple–kärneru sv. Jana Křtitele byly vedeny sondy po obvodu celé stavby; zdokumentováno bylo základní i nadzemní zdivo z vnější strany kaple, v jejím interiéru byly objeveny stopy původní výmalby a konsekrační kříže.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2002).

3/18. Nal.: „Na Dědině“, kostel sv. Michala, 1998, výzkum L. Galušky, obr. 11.

Lok.: v interiéru kostela sv. Michala na staroměstském hřbitově

13. Staré Město „Na Dědině“, zobrazení archeologických nalezišť.

Parc. č.: 353

Výzkum: V souvislosti s opravami interiéru kostela po povodni byla prozkoumána část kněžiště. Při tom byl zjištěn jeden kostrový hrob vrcholně středověkého stáří v rakvi a zdokumentován byl i profil podloží, dále byly odkryty pozitivní kamenné základy rotundy a maltové podlahy téže velkomoravské stavby, získána byla i velkomoravská keramika spolu s úlomky římských cihel. Zdokumentováno bylo i obvodové zdivo kostela sv. Michala, včetně římských cihel.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2002).

3/19. Nal.: „Na Dědině“, ul. Klukova, 1998, výzkum L. Galušky, obr. 13.

Lok.: S od kostela sv. Michala

Parc. č.: 44/1, 2753

Výzkum: Při budování základových rýh pro budovu květinářství byla zachycena a prozkoumána spodní část kruhové pece o průměru cca 120 cm spolu se zlomky keramiky ze středohradištního období.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2002).

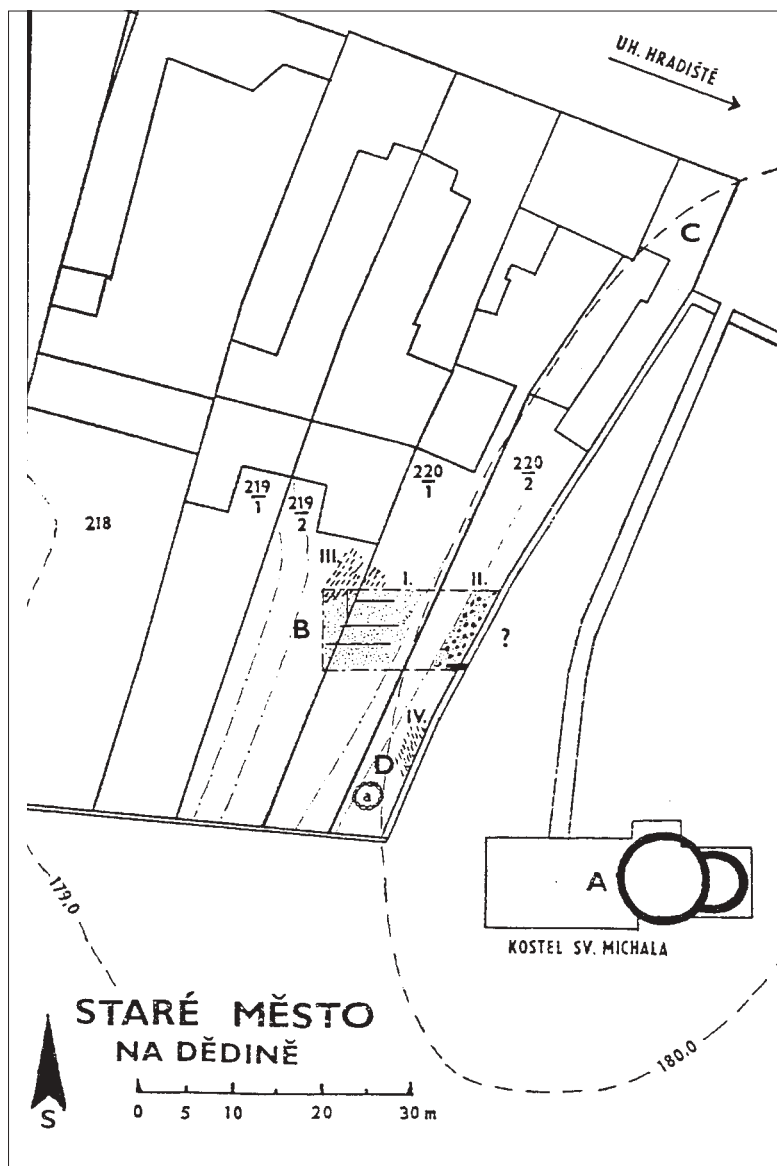
3/20. Nal.: „Na Dědině“, nám. Hrdinů, 1999, výzkum L. Galušky, obr. 12.

Lok.: na náměstí Hrdinů, novostavba u zastávky naproti kina

Parc. č.: 178/2, 179/1

Výzkum: Při novostavbě rodinného domu Chlachulových bylo objeveno 6 velkomoravských hrobů s výbavou (náušnice, vědérko, nožíky), vrstvy ze 13. století a mladší, včetně vrstev povodňových.

14. Staré Město „Na Dědině“, náleзовá situace podle L. Galušky (1990).

Ulož.: MZM Brno
Lit.: L. GALUŠKA (2002).

- 3/21. Nal.:** „Na Dědině“, ul. Hradišská, 1999, výzkum L. Galušky, obr. 11.
Lok.: SV od kostela sv. Michala
Parc. č.: 6/1
Výzkum: Při průzkumu technických rýh, vedených kolmo na hlavní silnici Brno – Uh. HradištĚ, byla zachycena až 40 cm mocná středohradištní kulturní vrstva s nálezmi charakteristické keramiky. Do této vrstvy byly zahloubeny přibližně 3 sídlištní objekty, z nichž se podařilo zachytit pouze jejich spodní části.

Ulož.: MZM Brno
Lit.: L. GALUŠKA (2002).

3/22. Nal.: „Na Dědině“, ul. Sées, 1999, výzkum L. Galušky, obr. 13.

Lok.: ZJZ od kostela sv. Michala, jižní okraj Starého Města

Parc. č.: 2584, 2870, 2556, 2572

Výzkum: Při průzkumech na novostavbách domů bylo zachyceno příkopovité vanovité zahloubení, z jehož výplně pocházely střepy keramiky středohradištního i vrcholně středověkého stáří. Jedná se pravděpodobně o vodoteč, známou ve středověkých prameňech jako Vlása.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2002).

NELOKALIZOVANÉ VÝZKUMY:

3/23. Výzkum: V poloze „Na Dědině“ byly v letech 1886 a 1891 narušeny objekty s nálezy keramiky, jeleního parohu a železného kování dřevěné lopaty. Nálezy pochází snad ze zahrad domů č. 472 a 87.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 391).

3/24. Výzkum: Z polohy „Na Dědině“, v blízkosti hřbitova, pochází nálezy keramiky a přeslenů lužické keramiky.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 996 (přeslen)

Lit.: V. HRUBÝ – J. PAVELČÍK (1992, 135).

3/25. Výzkum: Z polohy „Na Dědině“ v blízkosti zahrady domu č. 84 pochází z roku 1925 nálezy velkomoravské keramiky, železného rádla a části jeleního parohu.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 106–111.

Lit.: ?

3/26. Výzkum: Z polohy „Na Dědině“, poblíž domu č. 906 bylo roku 1931 vykopáno drtidlo a zlomky slovanské keramiky.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 715–722.

Lit.: ?

3/27. Výzkum: Z polohy „Na Dědině“ pochází blíže neurčitelné množství zlomků, ale i celých kusů římských cihel, z nichž několik desítek je zazděno přímo ve zdivu kostela sv. Michala.

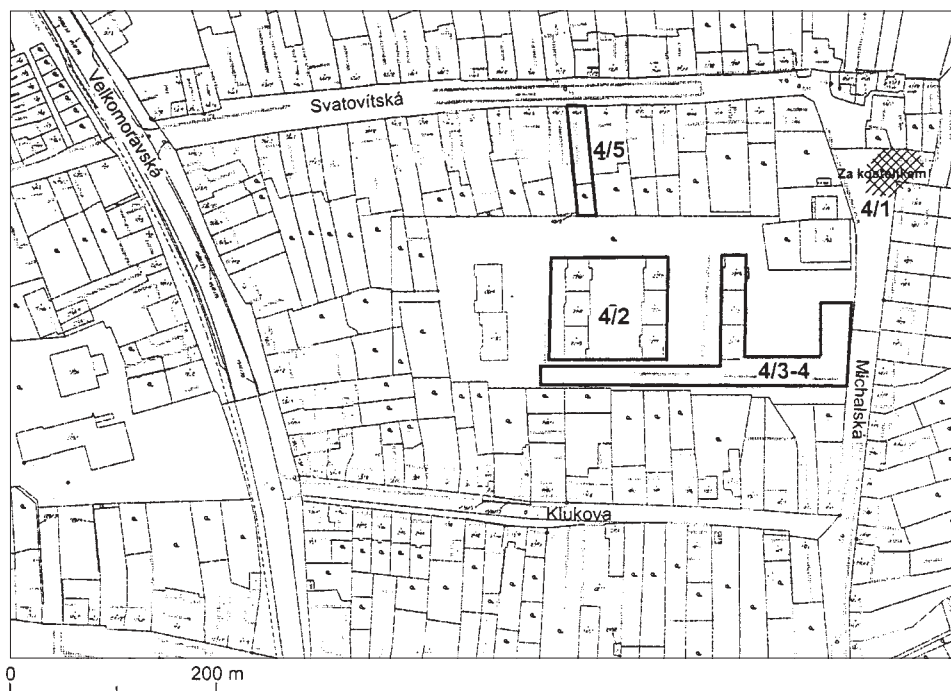
Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2000, 68).

4. Staré Město – „Na Kostelíku“

Poloha „Na Kostelíku“ (též U Víta) se nachází při severovýchodním okraji dnešního Starého Města. Podle historických zpráv stával ve Starém Městě již v první polovině 13. století, kromě chrámů sv. Jana a sv. Michala, stojících na dnešním hřbitově, i kostelík sv. Víta, jehož zasvěcení ukazuje na dobu raného křesťanství u nás. Antonín Zelnitius ztotožnil tento kostel s oním kostelem sv. Víta, ve kterém byl pokřtěn arcibiskupem Metodějem kníže Bořivoj, jak o tom podává svědectví Život sv. Václava (z let 1270–1336). Jak o tom svědčí plán Starého Města z 18. století, stával v dnešní poloze „Za Kostelíkem“ kostel sv. Víta, který byl r. 1786 zrušen za josefínských reforem. Kostel byl rozbořen, okolní hřbitov zrušen a jeho pozůstatky byly převezeny na hřbitov nynější. Stavební pozemek kostela byl později využíván jako pískovna a tím zde vznikla velká prohlubeň.

- 4/1. Nal.:** „Na Kostelíku“, 1929, výzkum A. Zelnitia, obr. 15.
Lok.: severně od silnice Uh. Hradiště–Brno, v místě dnešní panelové zástavby
Parc. č.: 3693/1
Výzkum: V roce 1929 prozkoumal v místech někdejšího kostela sv. Víta dva objekty – zbytky sídlištního objektu, zbytky rozebraných základů kostela a tři kostrové hroby bez mlodarářů.
Ulož.: ?
Lit.: V. HRUBÝ (1965, 78).
- 4/2. Nal.:** „Na Kostelíku“, 1952–1954, výzkum V. Hrubého, obr. 15.
Lok.: severně od silnice Uh. Hradiště–Brno, v zahradě domu č. 63
Parc. č.: 2278–2279, 2280–2282
Výzkum: Při revizním výzkumu prozkoumal V. Hrubý v zahradě domu č. 63 a v místech bývalého kostela sv. Víta celkem 6 jam s nálezy keramiky brousku, zvířecích kostí patřících do několika období: 10.–11. století, 12.–14. století a 15.–18. století. Nejméně zlomků keramiky patřilo do střední doby hradištní. Na základě sondáží v okolí bývalé stavby kostela sv. Víta, se V. Hrubý domníval, že zde již v 9. století stála osada na mírně terénní vlně, samostatně izolované od osady „Na Valách“.
Ulož.: MZM Brno
Lit.: L. GALUŠKA (1989), V. HRUBÝ (1965, 82).
- 4/3. Nal.:** „Na Kostelíku“ – ul. Hřbitovní, 1976, výzkum R. Snášila, obr. 15.
Lok.: v blízkosti Hřbitovní ulice, SV od kostela sv. Michala, na pravobřeží Jalubského potoka
Parc. č.: 2274–2276, 44/20
Výzkum: Výzkum byl vyvolán plánovanou potřebou výstavby bytových jednotek. Zájmová plocha se nacházela v prostoru bývalých zahrad mezi ulicemi Hřbitovní, Klukovou a Svatovítskou. Prozkoumáno zde bylo celkem 72 objektů ze středohradištního, mlado- až pozdněhradištního období a středověku (celkem 30 000 ks předmětů mezi nimi i 6 mincí ze 13.–17. století). Středohradištnímu osídlení náleželo 12–13 objektů, z toho 5 hrobů, z nichž se zachoval v neporušeném stavu pouze hrob s kostrou 13letého jedince neurčitelného pohlaví. Ostatní hroby byly zcela zničeny a rozebrány v průběhu středověkého osídlení. Z původní výbavy hrobů se zachovaly zlomky keramiky antického charakteru, větší část nádoby, skleněný korálek a železný nůž. Mlado- až pozdně hradištnímu období náleželo 12–15 sídlištních objektů datovaných do 12. století až 1. pol. 13. století. Zastoupeny zde byly jak zemnice, tak i obilní jámy, chlebové pece atd. Objekty, které by náležely 2. pol. 10. století až 12. století nebyly zjištěny. Středověkému osídlení od poloviny 13. do poloviny 15. století náleželo zbývajících 44 až 46 objektů s obytnými i dílenskými funkcemi (kovářská a kovolitecká dílna), i s ohništěm, vápennou jámou, zásobními jámami, chlebovými pecemi atd. Středověké osídlení náleželo k trhové vsi Velehrad a historickému Starému Městu.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, př. č. inv. č. A 28242–31299, př. č. 273/77–384/77
Lit.: Nál. zpr. AÚ AV ČR Brno č. 2101/77, SNÁŠIL, R. (1978).
- 4/4. Nal.:** „Na Kostelíku – Hřbitovní“, 1981, výzkum R. Snášila, obr. 15.
Lok.: v blízkosti Hřbitovní ulice, SV od kostela sv. Michala, na pravobřeží Jalubského potoka
Parc. č.: 2274–2276, 44/20
Výzkum: Záchranný výzkum navázal na výzkum z roku 1976 a byl opět vyvolán stavbou bytových jednotek. Podařilo se zachytit jak objekty ze staroslovanského období (zkoumané MZM v Brně), tak i 4 středověké. Jeden z nich náležel do 1. pol. 14. století, zbývající tři do 1. pol. 15. století a vytvářely patrně celek. Jeden z objektů tvořil jámu

15. Staré Město „Na Kostelíku“, zobrazení archeologických nalezišť.

kruhového půdorys, vyplněnou keramickým depotem s keramikou od konce 13. do 1. pol. 14. století (15599 ks zlomků keramiky), zbývající objekty byly interpretovány jako žlaby po palisádovém opevnění, dělící nejspíše humna jednotlivých usedlostí.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. A 12424–12432, př. č. 1/80–3/80, MZM Brno

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 242/95

4/5. Nal.: „Na Kostelíku – Svatovítská ulice“, 1981, výzkum R. Snášila, obr. 15.

Lok.: na Svatovítské ulici, v blízkosti předchozích výzkumů v poloze „Za Kostelíkem“

Parc. č.: 49/1

Výzkum: Při přípravě staveniště nového domu byly vyhloubeny prostory pro podsklepení, při nichž byly narušeny 4 hliněné, dobře zachovalé hrnčářské pece obsahující kusovou keramiku. Výzkum provedl R. Snášil. Jednalo se pravděpodobně o baterii 4 hrnčářských pecí, jejichž produktem byla i keramika ukrytá jako depot v horní části starší zaniklé studny, prozkoumané již v roce 1980 R. Snášilem v poloze „Za Zahradou ve vzdálenosti 60 m od pecí. Podle depotu by i pece náležely do počátku 14. století (viz polohu 3/14. v předcházející kapitole).

Ulož.: Slovácké muzeum UH

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 219/95, R. SNÁŠIL (1983).

NELOKALIZOVANÉ VÝZKUMY:

4/6. Výzkum: Z roku 1863 pochází zpráva od F. S. Pluskala Moravičanského, že u kostela sv. Víta byly rozkopávány středověké kostry v rakvích. Podobná zpráva je známa i z roku 1874 od J. J. Christina.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 393).

5. Staré Město – „Na Zerzavici“

Poloha „Na Zerzavici“ se nachází ve východní části Starého Města, na bývalé „Špitálské louce“ mezi Starým Městem a Uherským Hradištěm, při původním ústí Jalubského potoka do řeky Moravy, upraveným pozdějšími cisterciáky na tzv. „Svodnici“, tj. strouhu, odvádějící přebytečnou vodu z rybníků. Právě v těchto místech byly ve 30. letech, při stavbě Bařova kanálu narušeny pravěké i slovanské objekty.

5/1. Nal.: „Na Zerzavici“ – Bařův kanál, 1935–1936, výzkum K. Hanáka a A. Zelnituse, obr. 16.

Lok.: na východním okraji Starého Města, na hranici katastru s Uherským Hradištěm

Parc. č.: 1284–1286

Výzkum: Výkop kanálu v hloubce 7 metrů odkryl profil osmi mohutných vrstev a několika menších vrstev sahajících do hloubky 225 cm. Pod těmito vrstvami se nacházely hradištní objekty, zahroubené do hlinitých písků a do jejich podloží byly zahroubeny i objekty kultury lužických popelnicových polí, objeveny byly i zlomky kultury s lineární keramikou. Prozkoumat se podařilo celkem 54 objektů, z nichž objekty č. 1–10 byly kruhové jámy o různých průměrech s nálezy keramiky a mazanice, objekty č. 11–54 představovaly jak zbytky ohnišť a narušených objektů, tak i pozůstatky staré cesty. Z nálezů a početných povrchových sběrů A. Zelnitia, V. Hrubého a J. Kočiše pochází množství velkomoravské keramiky, mazanice, zlomek žernovu, zvířecí kosti, železná radlice, kopí, opracované kamení i s ostěním atd. Vzhledem k poměrně rozsáhlému sídlišti ze středohradištního období, množství nálezů opracovaných pískovcových kamenů a fragmentu ostění, bylo možné předpokládat, že se jedná o pozůstatky kostela sv. Klimenta, který prokazatelně stál podle písemných zpráv z roku 1652 „na lukách jež jsou nejbliže u města Hradiště“ (HRUBÝ 1965, 180). Tuto skutečnost by však bylo nutné doložit výzkumem.

Ulož.: Slovákcké muzeum UH inv. č. SF 4236–4239, 4323–4325, 4330–4356, MZM Brno

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 46–52).

5/2. Nal.: „Na Zerzavici“, 1941–1942, výzkumy A. Zelnitia, obr. 16

Lok.: u Bařova kanálu, východní okraj Starého Města

Parc. č.: 3884/2

Výzkum: Při stavbě odpadové roury prozkoumal A. Zelnitius objekt č. 55, menší keramický soubor (27 ks keramiky v popelovité vrstvě), kulturně blíže neurčitelné.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 50), A. ZELNITIUS (1937).

5/3. Nal.: „Na Zerzavici“, 1949–1953, výzkumy V. Hrubého, obr. 16.

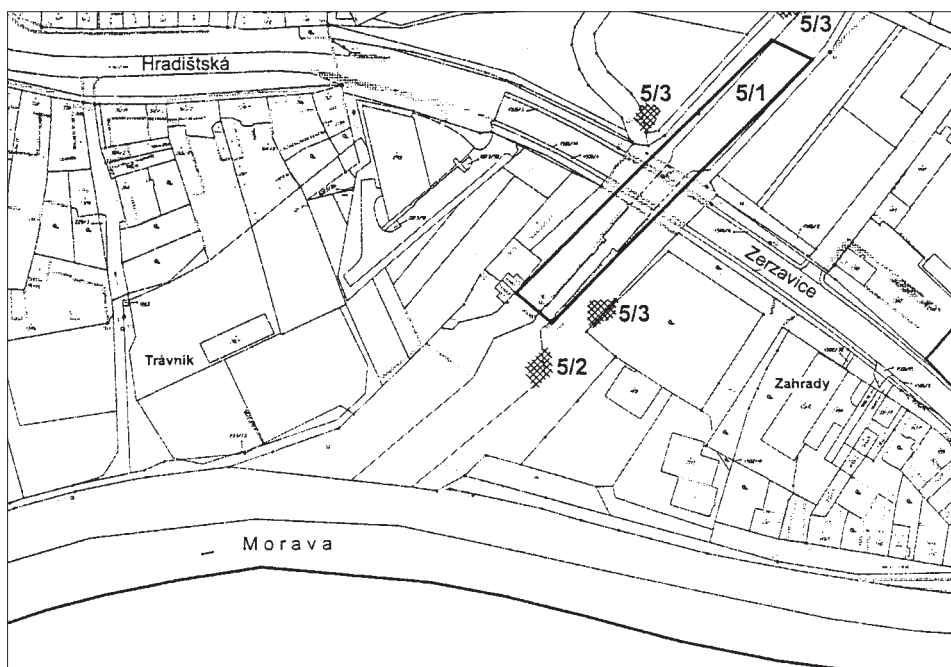
Lok.: u Bařova kanálu, východní okraj Starého Města

Parc. č.: 1286, 4500/8, 4502/39, 6067/28

Výzkum: U břehu Svodnice, roku 1949, u můstku prozkoumal V. Hrubý narušenou jámu, asi 6 m dlouhou s nálezy hradištní keramiky, další výzkum provedl v roce 1952, kdy při menší sondě u propusti závlahového kanálu prozkoumal kulturní vrstvy s nálezy keramiky a zvířecích kostí. Poslední objekt, zbytek popelovité jámy se nacházel ve břehu závlahového kanálu a podařilo se z něho zachránit pouze 11 ks keramiky. Na základě těchto výzkumů se V. Hrubý (1965, 50–51) domníval, že zde stála na mírném písčitém pahrbku velkomoravská osada, která měla podle nalezené keramiky poměrně dlouhé trvání od 8. do 10. století. O jejím možném delším trvání uvažoval V. Hrubý i díky nálezům keramiky z 11. – 13. století, objevených při výkopu kanálu, stejně tak i v souvislosti s historickými zprávami, konkrétně se stavbou kostela sv. Klimenta, lokalizovanou přibližně do těchto míst.

Ulož.: SM Uherské Hradiště, MZM Brno

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 46–52).

16. Staré Město „Na Zervavici“, zobrazení archeologických nalezišť.

6. Staré Město – „Nad Haltýři“

Poloha „Nad Haltýři“ se nachází v severozápadní části katastru města, na severní straně silnice vedoucí ze Starého Města do Velehradu na severní staroměstské ostrožně. Silnice na Velehrad tak rozděluje ostrožnu na její severní část – „Nad Haltýři“ a jižní část „Padělky“. Jméno souvisí s někdejšími „haltýři“ – jímkami, které sloužily ke sběru vody v tehdejší bažinatém terénu. Právě v těchto místech byly narušeny sídlištní objekty z velkomoravského období při stavbě strojní a traktorové stanice. Jižně od polohy „Nad Haltýři“ prováděl výzkumy i L. Galuška (viz. poloha „Na Valách“, naleziště 1/22 a 1/23, poloha „Stodůlky“, které jsem však ponechal v kapitole „Na Valách“, z toho důvodu, že hrobové nálezy z polohy „Stodůlky“ (viz obr. V. Hrubého – pohřebiště „Na Valách“) spojuje V. Hrubý s polohou „Na Valách“.

6/1. Nal.: „Nad Haltýři“ – STS, 1951, obr. 17.

Lok.: S od silnice vedoucí na Velehrad, v místech traktorové stanice

Parc. č.: 1362, 1364, 1629–1630, 2288, 4539/1, 4539/10, 6055/3, 6055/25–26 6055/29, 6192

Výzkum: Při výkopu STS bylo narušeno 6 sídlištních objektů, které se nepodařilo zachránit ani zdokumentovat. Z objektů pocházela jak keramika, tak i zvířecí kosti.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 84).

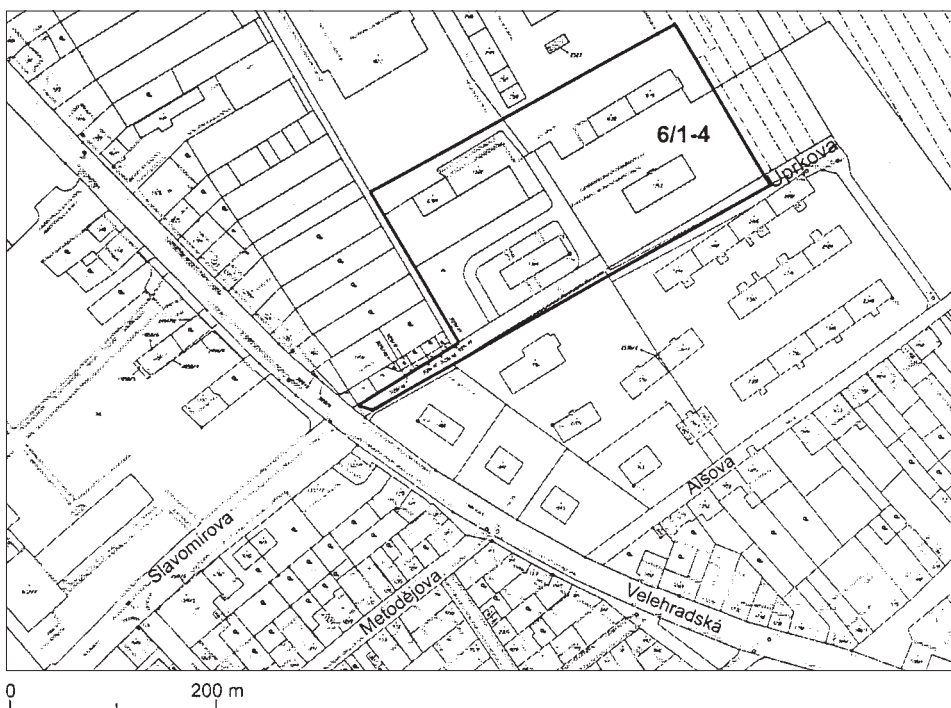
6/2. Nal.: „Nad Haltýři“ – STS, 1954, výzkum E. Lepky, obr. 17.

Lok.: S od silnice na Velehrad, v místech traktorové stanice

Parc. č.: 1362, 1364, 1629–1630, 2288, 4539/1, 4539/10, 6055/3, 6055/25–26 6055/29, 6192

Výzkum: Při přístavbě sociální budovy STS byly narušeny další sídlištní objekty a kostrové hroby, které prozkoumal E. Lepka. Podařilo se mu odkrýt celkem 11 velkomorav-

17. Staré Město „Nad Haltýři“, zobrazení archeologických nalezišť.

ských objektů (kruhovitě jámy, kovolitecké pece, popelovité jámy, ohniště a část žlabu – příkopu, zasahujícího se až z polohy „Na Valách“). E. Lepka prozkoumal i 4 kostrové hroby z téhož období.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH č. j. 460/97, V. HRUBÝ (1965, 84–85).

6/3. Nal.: „Nad Haltýři“ – STS, 1955–1957, výzkum V. Hrubého a E. Lepky, obr. 17.

Lok.: S od silnice na Velehrad, v místech traktorové stanice

Parc. č.: 1362, 1364, 1629–1630, 2288, 4539/1, 4539/10, 6055/3, 6055/25–26 6055/29, 6192

Výzkum: V letech 1955–1957 byl na ploše cca 700 m² proveden výzkum, který potvrdil, že se jednalo o samostatný sídlištní okrsek. Prozkoumáno bylo dalších 31 objektů svědčících o zpracovávání barevných kovů (9 kovoliteckých pecí, 2 dílenské objekty, ohniště, obytné domy, 3 železářské pece, 3 výhně, množství strusek, 2 kamenné rotační brusy, hospodářské objekty, studna a opevňovací příkop). Narušeno bylo i dalších 13 kostrových hrobů. Podle nálezové situace se V. Hrubý (1965, 86) domníval, že se zde nacházela samostatná, od okolních sídlišť izolovaná osada, rozčleněná na dva dílenské okrsky – na západní hutnickou a východní kovoliteckou kolonii. Každá z nich měla své dílenské objekty i obydlí, mezi kterými jejich obyvatelé také pohřbívali.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH č. j. 460/97, V. HRUBÝ (1965, 84–89).

6/4. Nal.: „Nad Haltýři“ – STS, 1958–1959, výzkum E. Lepky, obr. 17.

Lok.: S od silnice na Velehrad, v místech traktorové stanice

Parc. č.: 1362, 1364, 1629–1630, 2288, 4539/1, 4539/10, 6055/3, 6055/25–26 6055/29, 6192

Výzkum: V roce 1958 při stavbě sýpky JZD prozkoumal E. Lepka část velkomoravského pří-

kopu o šířce 3,5 m a v délce 5 m. Prozkoumal také narušený velkomoravský kostrový hrob bez milodarů. V roce 1959 prozkoumal další narušený hrob, ve kterém ležela kostra dítěte a u nohou měla malý hrnek.

Ulož.: ?

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 478/97.

NELOKALIZOVANÉ VÝZKUMY:

6/5. Výzkum: V roce 1939 bylo narušeno u velehradské silnice, jižně od budoucí STS, celkem 13 kostrových velkomoravských hrobů.

Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ–F. KALOUSEK–V. HOCHMANOVÁ, Staré Město Ic, paspartizace, archiv Slováckého muzea UH

6/6. Výzkum: U staveniště drůbežárny v poloze „Nad Haltýři“ prozkoumali v roce 1967 R. Snášil a E. Lepka narušený kostrový velkomoravský hrob. Z jeho zásypu pochází dvě stříbrné náušnice, dvě nádoby a železný nůž v dřevěné pochvě.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 40034–40039

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 333/95.

7. Staré Město – „Padělky“

Poloha „Padělky“ (též „Padělky u Mlýna“) se nachází na hřbetu severní staroměstské ostrožny nad potokem Salaškou. Roztroušenost sídlištních nálezů po rozsáhlé trati vylučuje pokus o stanovení velikosti osady. Jednalo se pravděpodobně o zemědělské sídliště, které vzniklo pravděpodobně v poslední třetině 9. století v údolí na levém břehu potoka Salašky.

7/1. Nal.: „Padělky – u Mlýna“, 1940, výzkum V. Hrubého, obr. 18.

Lok.: JZ od STS, v blízkosti tzv. Jalubského mostu, lokalizováno přibližně

Parc. č.: ?

Výzkum: V roce 1940 prozkoumal V. Hrubý rozoranou jámu s nálezy keramiky z období velkomoravského i pozdně hradištního.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 7980–7989

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 397).

7/2. Nal.: „Padělky – u Mlýna“, 1955, výzkum V. Hrubého, obr. 18.

Lok.: JZ od STS, v blízkosti tzv. Jalubského mostu, u železniční trati Břeclav–Přerov, lokalizováno přibližně

Parc. č.: ?

Výzkum: V roce 1955 byl v této trati zachycen sídelní objekt – chata obdélníkovitého půdorysu, kolem které bylo nahromaděno množství osteologického materiálu, železných nožů, hradištní keramiky, přeslen aj. Na vedlejší parcele, ve vzdálenosti cca 170 m, při stavbě a úpravách terénu Vyšší hospodářské školy, byl objeven rozbraný základ dvou zdí, navzájem se křížovitě protínajících (délka ramene kříže byla 3,5 m). V. Hrubý interpretoval nález jako základy větrného mlýna. Dále se podařilo zachytit štěrkem upravovanou cestu.

Ulož.: MZM Brno

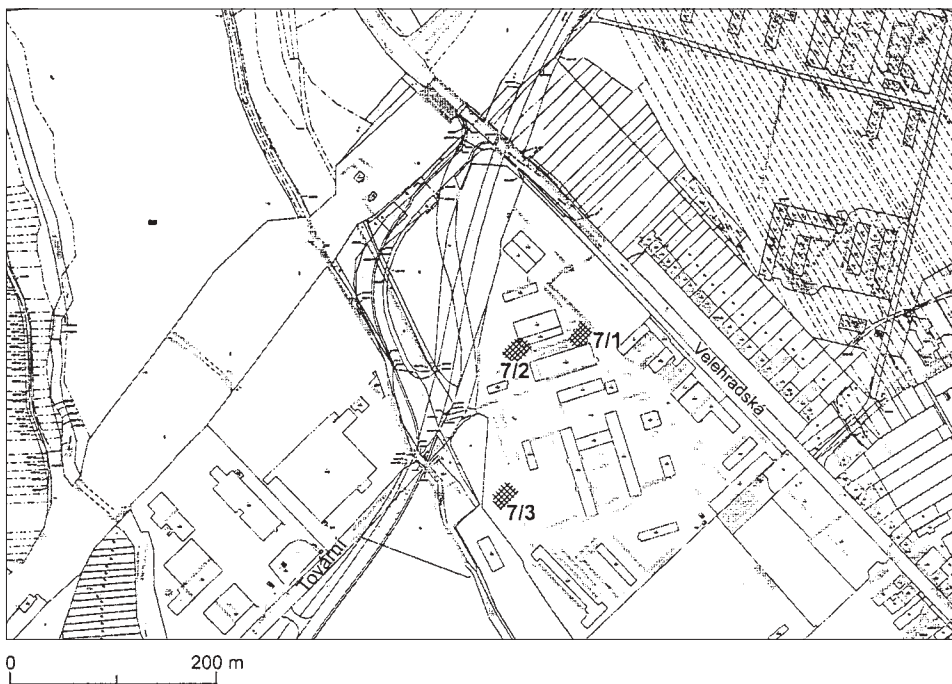
Lit.: V. HRUBÝ (1965, 397).

7/3. Nal.: „Padělky – u Mlýna“, 1959, výzkum V. Hrubého, obr. 18.

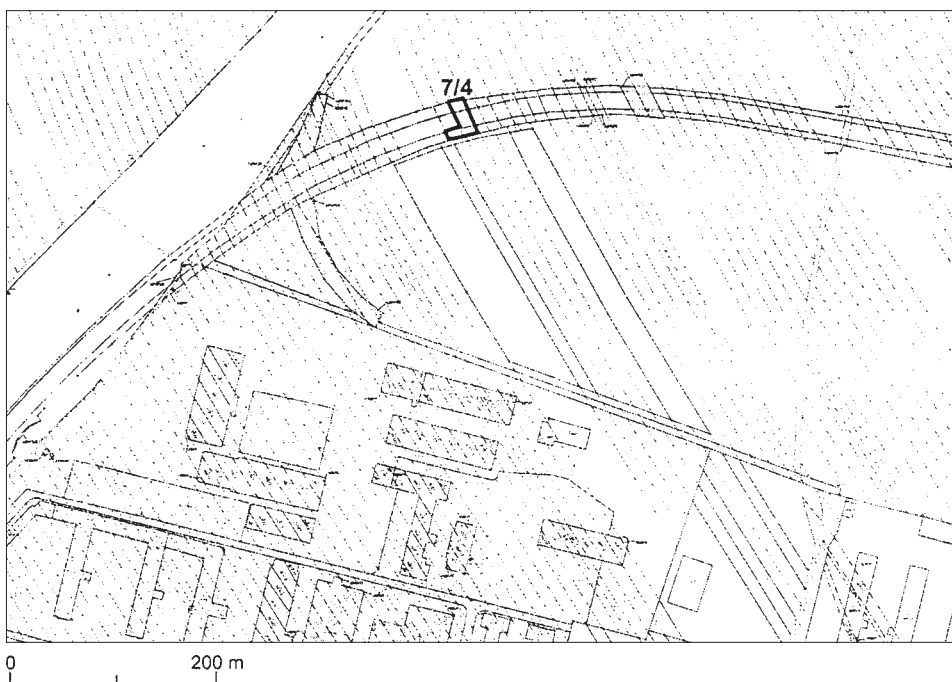
Lok.: uprostřed severní staroměstské ostrožny, lokalizováno přibližně

Parc. č.: ?

Výzkum: Přibližně 250 m JV od základů větrného mlýna prozkoumal V. Hrubý 2 sídlištní objekty, ve kterých byly objeveny zlomky keramických středohradištních nádob, uhlíky a propálené pískovcové kameny.

18. Staré Město „Padělky“, zobrazení archeologických nalezišť.

19. Staré Město „Padělky“, zobrazení archeologických nalezišť.

Ulož.: ?
Lit.: V. HRUBÝ (1965, 90).

7/4. Nal.: „Padělky–Špilov“, 1994, výzkum L. Galušky, obr. 19.

Lok.: SZ okraj Starého Města, u silnice I/55

Parc. č.: 6214/73–74

Výzkum: Poloha „Špilov“ pouze sousedí s polohou Padělky (rozděluje je silnice). Lokalita zde byla zařazena z důvodu příslušnosti k severní ostrožně Starého Města. Výzkum zde byl vyvolán stavbou tzv. malého silničního obchvatu. Podařilo se zde prozkoumat 4 spodní části sídlištních objektů z období lužické fáze popelnicových polí.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: L. GALUŠKA (2002).

NELOKALIZOVANÉ VÝZKUMY:

7/5. Výzkum: V trati „Padělky–Širůch“, na svahu jalubské ostrožny byl objeven v roce 1953 při orbě mlýnský žernov. Roku 1955 zde provedl V. Hrubý sondážní výzkum, který potvrdil jeho souvislost s rozorávaným staroslovanským sídlištěm.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: V. HRUBÝ–F. KALOUSEK–V. HOCHMANOVÁ, Staré město Ic, paspartizace, archiv Slovákckého muzea UH

7/6. Výzkum: Z trati „Padělky“ jsou známy sídlištní objekty kultury platěnické.

Ulož.: ?

Lit.: L. GALUŠKA (2000, 61).

7/7. Výzkum: Z trati „Padělky“ pochází ojedinělý nález paleolitického škrabadla.

Ulož.: Slovákcké muzeum UH, inv. č. SF 14651

Lit.: ?

7/8. Výzkum: Z trati „Padělky–Širůch“ uvádí R. Snášil sídliště z doby kultury s lineární keramikou.

Ulož.: ?

Lit.: R. SNÁŠIL (1981, 47).

7/9. Výzkum: Z trati „Padělky–Širůch“ jsou známy nálezy neolitické štípané industrie a platěnické keramiky.

Ulož.: Slovákcké muzeum UH, inv. č. SF 569–574, SF 8175–8180, SF 12650

Lit.: ?

8. Staré Město – „Na Zahrádkách“

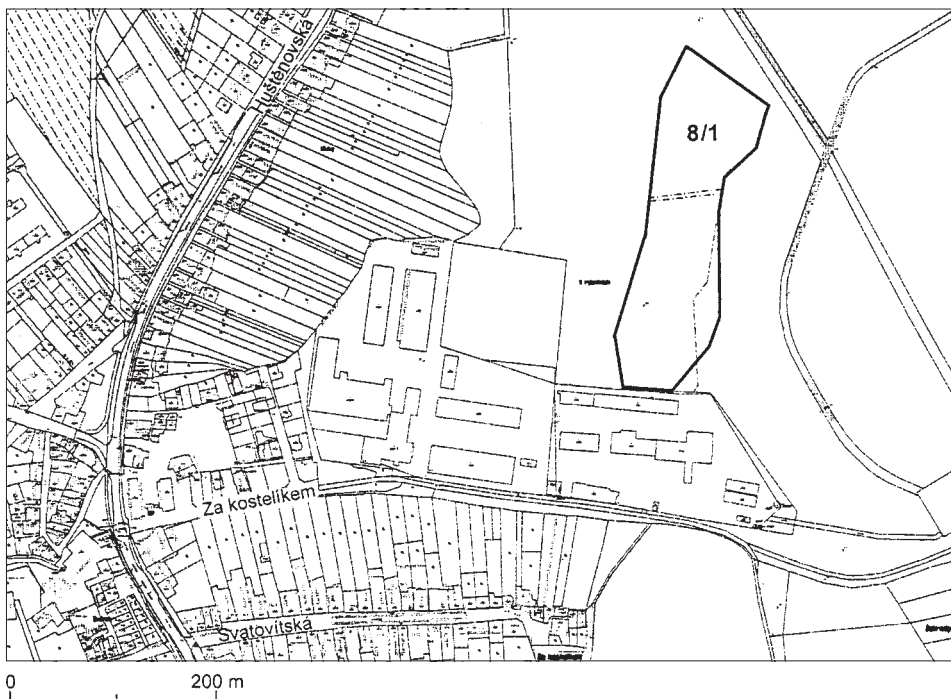
Poloha „Na Zahrádkách“ se nachází na SV okraji Starého Města, přibližně 150 m severně od osady „Na Kostelíku“, na mírné vyvýšenině z vátých písků. Povrchové vrstvy s nálezovým horizontem byly již v minulosti odorány a zachovaly se tak pouze zbytky jednotlivých objektů a kostrových hrobů. Rekonstrukce sídliště proto není možná, pouze je možné konstatovat, že na této trati, zvedající se v období Velké Moravy vysoko na hladinu říční sítě, stála v poslední třetině 9. století obytná stavení, u kterých zároveň byly pochováni i jejich zemřelí.

8/1. Nal.: „Na Zahrádkách“, 1959–1960, výzkum E. Lepky a V. Hrubého, obr. 20.

Lok.: na mírné vyvýšenině, cca 150–170 m S od ulice sv. Víta

Parc. č.: 6064/71–73

Výzkum: V březnu roku 1959 provedl E. Lepka průzkum 2 orbou narušených velkomoravských objektů a tří kostrových neurčitelných hrobů. V blízkosti nasbíral také kera-

20. Staré Město „Na Zahrádkách“, zobrazení archeologického naleziště.

mický materiál kultury s lineární keramikou a lužické kultury. V. Hrubý zde po té provedl sondážní výzkum, který zachytil dalších 7 hrobů a 3 sídlištní objekty. Další 4 kostrové hroby a 2 sídlištní objekty byly odkryty v roce 1960. Z objektů pocházely nálezy keramiky ze střední doby hradištní, z kostrových hrobů se podařilo zachránit velkomoravskou keramikou, železné nože a stříbrnou hrozníčkovitou náušnici.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 483/97, V. HRUBÝ (1965, 91–92).

NELOKALIZOVANÉ VÝZKUMY:

8/2. Výzkum: Z trati „Na Zahrádkách – Rybník“ je známý nález hrnku z rozoraného velkomoravského kostrového hrobu.

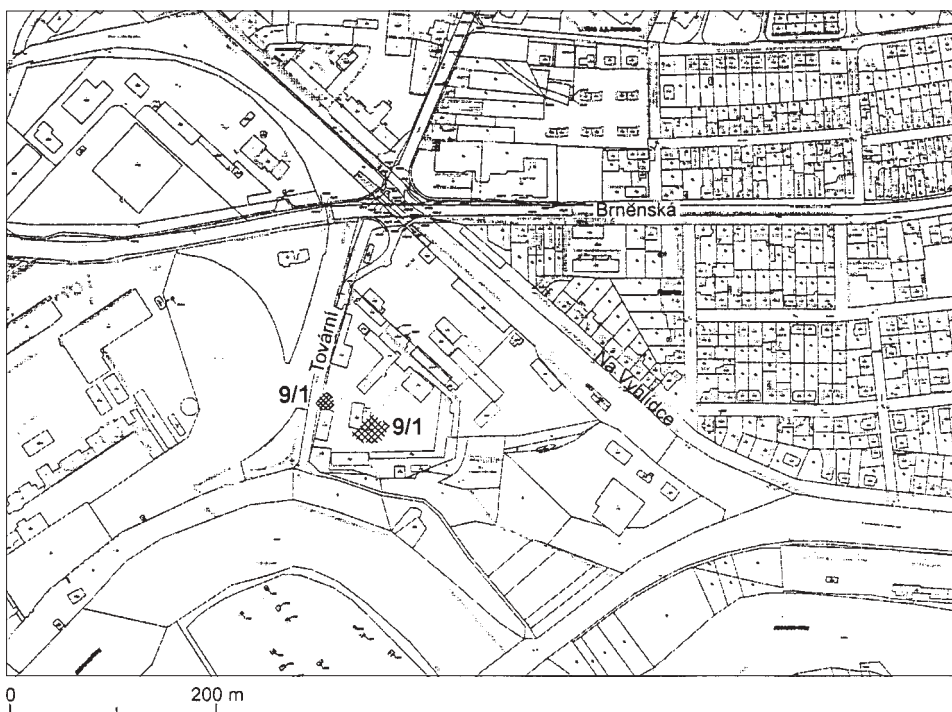
Ulož.: ?

Lit.: V. HRUBÝ (1965, 398).

9. Staré Město – tzv. „Christinův val“ a vnější opevnění Starého Města

Takzvaný „Christinův val“, nebo-li část vnějšího staroměstského opevnění, zabírá více poloh („Na Špitálkách“, „Čertův Kůt“, „Na Písečnici“, „Na Širůchu“) a přehrazoval tak celou jižní staroměstskou ostrožnu od břehu řeky Moravy až po údolí potoka Salašky na severu. Val byl pojmenován po učiteli J. J. Christinovi, který jej rozpoznal už roku 1874. V té době se fortifikace jevila jako nevysoký násyp, který I. L. Červinka prohlásil za pouhou terénní vlnu, vzniklou protisměrnou orbou. Od té doby se názory o této otázce rozcházelely, aniž zde byl proveden výzkum. Roku 1898 byla větší část Christinova valu takřka úplně zničena, protože na jeho tělese byla vybudována spojovací silnice, vedoucí od křižovatky u vlakového nádraží k silnici Staré Město – Velehrad.

Jak výzkumy ukazují, připínal se tento val k vysokému břehu řeky Moravy v poloze

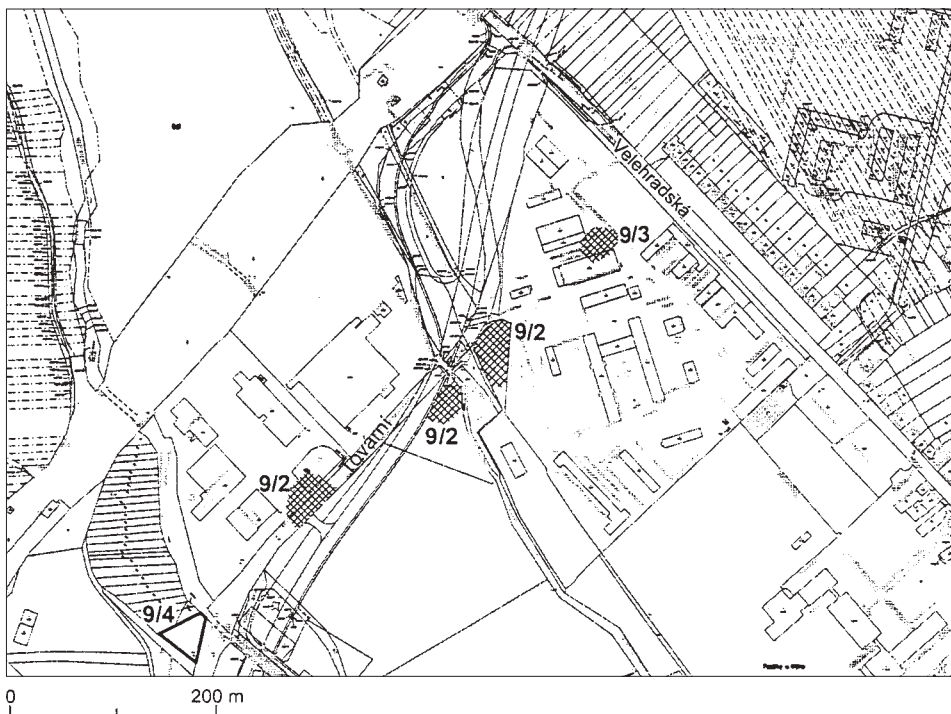

21. Staré Město, tzv. „Christinův val“, zobrazení archeologických nalezišť.

„Špitálky – U Stohu“ u jihovýchodního rohu dnešního cukrovaru. Odsud vedl jeho úsek přímo na sever, ke křižovatce silnic Staré Město – Zlechov a Staré Město – Jalubí. Po té pokračoval úsekem tvořeným obloukem stáčejším se mírně k východu a přepínal tzv. Velehradskou ostrožnu směrem do údolí potoka Salašky a odtud severovýchodním směrem přetínal trať „Padělky u Mlýna“ až k silnici Staré Město – Velehrad (L. GALUŠKA 1998, V. HRUBÝ 1965).

- 9/1. Nal.:** „Špitálky– U Stohu“, Christinův val, 1954, výzkum V. Hrubého, obr. 21.
Lok.: v JZ části Starého Města, v blízkosti základů velkomoravského kostela „Na Špitálkách“
Parc. č.: 240/5, 243,
Výzkum: V blízkosti betonové silážní jámy byl proveden pracovníky Archeologického ústavu ČSAV a MZM v Brně výzkum zbytku valu. Bylo zde zjištěno palisádové opevnění, provázené na vnější straně hlubokým příkopem. Málo výrazné zbytky valu byly patrné až k silnici podél zdi cukrovaru, v délce přibližně 48 m, na parcelu č. 243. Příkop byl zasypan a dnes po něm vede polní cesta na parcele č. 4509. Nejlépe byl zbytek valu patrný na okraji břehu slepého říčního ramene, 16 m od jihovýchodního rohu cukrovarní zdi, kde dosahoval výšky 1,19 m nad dnešní okolní úrovní a 2,09 m nad úrovní souběžné cesty. Hlinitopísčité násyp byl tehdy zachycen u spodní části v šířce 7,45 m. Podle nálezné situace se jednalo zřejmě o dvě paralelní dřevěné stěny s prostorem uvnitř vyplněným hlínou a šterkem. Její výšku odhadoval V. Hrubý na 3,5 – 4 m. Před čelem hradby běžel příkop, u okraje 4,8 m a u dna 2 m široký, 2,3 m hluboký. Tato fortifikace byla zachycena 2 m širokou a 18 m dlouhou sondou.
Ulož.: MZM Brno
Lit.: V. HRUBÝ (1965, 214–220), týž paspartizace

22. Staré Město, tzv. „Christinův val“, zobrazení archeologických nalezišť.

9/2. Nal.: „Širůch – Padělky u Mlýna“, Christinův val, 1954–1955, výzkum V. Hrubého a E. Lepky, obr. 22.

Lok.: v SZ části Starého Města

Parc. č.: 2413, 2410/1

Výzkum: V letech 1955–54 byl proveden výzkum v poloze „Širůch“, podél východní strany spojovací silnice až k budovám polního mlýna. Zde bylo možné sledovat zbytky valového opevnění, snad i se zbytky „brány“ do někdejšího velkomoravského hradiska. Severní část byla narušena terénními úpravami pro stavbu Vyšší hospodářské školy. Při nich bylo zachyceno i pokračování opevnění v poloze „Padělky u Mlýna“ a sondážním výzkumem bylo zachyceno pokračování opevnění až k velehradské silnici. V těchto místech byla vybudována trojitá palisádová hradba, zapuštěná do širokého žlabu (130 cm hluboký a 200 cm široký, u dna zúžen na 70 cm) zachyceného v délce 400 cm.

Ulož.: MZM Brno

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 470/97, V. HRUBÝ (1965, 214–220).

9/3. Nal.: „Padělky u Mlýna“, 1993, výzkum L. Galušky, obr. 22.

Lok.: na ploše areálu Školního statku, SV okraj města

Parc. č.: 2561/2

Výzkum: Výzkum byl realizován v souvislosti s výstavbou tzv. malého silničního obchvatu, nedaleko míst, kde prováděl výzkum V. Hrubý v roce 1955. V jeho rámci byly provedeny dva řezy v místech předpokládaného vnějšího opevnění Starého Města. Podářilo se zachytit 2 m široký žlab se stopami po kúlech v jeho dně a drobné kameny v jeho výplni.

Ulož.: MZM Brno

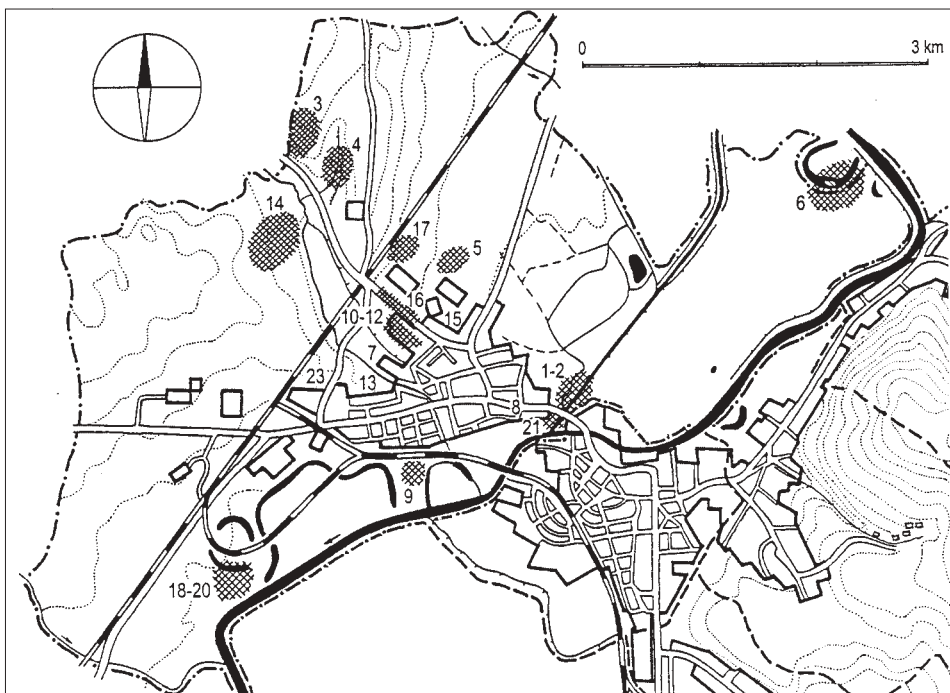
Lit.: L. GALUŠKA (2002).

- 9/4. Nal.:** „Kopánky“, 1994, výzkum L. Galušky, obr. 22.
Lok.: SZ okraj Starého Města, u vjezdu na Pílu
Parc. č.: 2378/1
Výzkum: Při výstavbě tzv. malého silničního obchvatu bylo prozkoumáno výrazné příkopovité zahloubení, široké 6–7 m a hluboké 2–2,5 m, část vnějšího opevnění a pokračování tzv. „Christinova valu“. Podél jeho vnitřního okraje se nacházely i stopy po kůlech. Ve spodní vrstvě příkopu se podařilo objevit několik keramických zlomků středohradištního stáří, v horní vrstvě byly objeveny novověké nálezy (cihly, recentní železa atd.). Obě vrstvy od sebe oddělovala nevýrazná spálená vrstva se zbytky uhlíků.
Ulož.: MZM Brno
Lit.: L. GALUŠKA (2002).

10. Staré Město – nelokalizované výzkumy

Do této kapitoly jsem zařadil (abecedně podle poloh, případně v rámci jednotlivých tratí i chronologicky) nálezy z katastru Starého Města (obr. 23), u kterých je známa trať, odkud pochází. Jedná se většinou o povrchové sběry nebo nahodilé výkopy z počátku minulého století, uložené v depozitáři Slováckého muzea v Uherském Hradišti a MZM v Brně.

- 10/1. Výzkum:** Z výkopu pro stavbu „Bařova kanálu“ z roku 1934 pochází, mimo jiné, i nálezy neolitického hlazeného kamenné klínu a bronzového srpu z období popelnicových polí.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 794, SM 931
Lit.: A. ZELNITIUS (1937, 17).
- 10/2. Výzkum:** Z výkopu pro stavbu „Bařova kanálu“ z roku 1935 pochází nález tuleje slovanské radlice.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 634
Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 473/97
- 10/3. Výzkum:** Z „cihelný“ ve Starém Městě pochází z roku 1934 nález zkamenělého parohu.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 1018
Lit.: ?
- 10/4. Výzkum:** Z tzv. „Crhova dolu“, který se nacházel při cestě ze Starého Města směrem na Velehrad, pochází ze sběrů V. Hrubého z roku 1940 nálezy hladidla a křesadla kultury s lineární keramikou.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 245–246.
Lit.: ?
- 10/5. Výzkum:** Z trati „Haltěře“ pochází z roku 1924 nálezy paleolitických škrabadel.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 32–34
Lit.: J. SKUTIL (1940, 57) SB. Vel.
- 10/6. Výzkum:** Z trati „Kožov“, severovýchodně od Starého Města, dnes již na katastru obce Huštěnovice, pochází ze sběrů V. Hrubého a K. Hanáka z roku 1940 nálezy hradištní keramiky.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 4126, SF 4184–4242
Lit.: ?
- 10/7. Výzkum:** Z trati „K Palánku“ pochází z roku 1954 nález narušeného velkomoravského hrobu, který prozkoumal E. Lepka.
Ulož.: ?
Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 466/97

23. Staré Město, mapka katastru s přibližným vyznačením nelokalizovaných nalezišť a nálezů.

10/8. Výzkum: Z trati „Na Dědině“, nedaleko od kostela sv. Michala, pochází nález velkomoravského rádla.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 108

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 473/97

10/9. Výzkum: Z trati „Niva“ pochází z roku 1935 nález sekeromlatu kultury se šňůrovou keramikou.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 781

Lit.: ?

10/10. Výzkum: Z trati „Nový Svět“ pochází pravděpodobně z rozrušeného velkomoravského hrobu malá nádobka.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 93

Lit.: ?

10/11. Výzkum: V trati „Nový Svět“ byl při úpravách ulice nalezen v roce 1950 broušený sekeromlat.

Ulož.: ?

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 452/97

10/12. Výzkum: Z trati „Nový Svět“ pochází z roku 1953 nález kostrového hrobu, který byl narušen při kopání odpadové jámy v domku A. Macha.

Ulož.: ?

Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 455/97

10/13. Výzkum: Z trati „Nová Čtvrť“ pochází z roku 1933 nález stříbrného velkomoravského prstenu.

Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 50

Lit.: ?

- 10/14.Výzkum:** Z trati „Olšíky“ pochází z roku 1940 ze sběrů V. Hrubého nálezy kultury s lineární keramikou – drtidlo, štípaná industrie, keramika a také keramika lužické kultury.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 496, 502–564, 576–582, 8170–8174, 8197–8201
Lit.: ?
- 10/15.Výzkum:** Z trati „Pančava“ pochází z roku 1940 z rozrušeného velkomoravského hrobu korálek.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 790
Lit.: ?
- 10/16.Výzkum:** Při stavbě velehradské silnice z roku 1940 byly narušeny jak velkomoravské hroby, tak i nálezy kultury s lineární keramikou a kultury platěnické.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 569–574, SF 8175–8180, 12650
Lit.: ?
- 10/17.Výzkum:** Z trati „Špilov“ je známé lužické sídliště.
Ulož.: ?
Lit.: L. GALUŠKA (2000, 58).
- 10/18.Výzkum:** Z trati „Zadní Kruhy“ v jihozápadní části Starého Města jsou známy z minulého století z povrchových sběrů i výkopů nálezy kultury s moravskou malovanou keramikou, jevišovické kultury, lužické kultury, nálezy z germánského období a z období hradištního.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SM 148, SM 629, SF 3745–3766, SF 7871–7897, SF 9027–9055, SF 14078, SF 15064.
Lit.: ?
- 10/19.Výzkum:** Z trati „Zadní Kruhy“ byl objeven depot kultury s kanelovanou keramikou – 3 dlátka a jehlice.
Ulož.: MZM Brno
Lit.: V. HRUBÝ – J. PAVELČÍK (1992, 124).
- 10/20.Výzkum:** Z trati „Zadní Kruhy“ jsou známé nálezy kultury lužické (sídliště i pohřebiště) a nálezy laténské.
Ulož.: ?
Lit.: L. GALUŠKA (2000, 60), V. HRUBÝ – J. PAVELČÍK (1992, 135).
- 10/21.Výzkum:** Z trati „Zerzavica“ pochází z výkopu K. Hanáka z roku 1936 nálezy kultury s lineární keramikou, kultury lužické a hradištní.
Ulož.: Slovácké muzeum UH, inv. č. SF 4236–4239, 4323–4325, 4330–4356.
Lit.: ?
- 10/22.Výzkum:** V neznámé trati v domku pana Chmelaře prozkoumal E. Lepka roku 1954 dvě velkomoravské jámy s nálezy keramiky, mazanice, uhlíků a zbytků pece.
Ulož.: ?
Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 465/97
- 10/23.Výzkum:** Při stavbě autobusového nádraží v roce 1970 prozkoumal E. Lepka v kanalizační rýze slovanský objekt kotlovitého tvaru.
Ulož.: ?
Lit.: Nál. zpr. Slovácké muzeum UH, č. j. 377/95.

Prameny a literatura:

- Čer v i n k a, I. L., 1928: *Slované na Moravě a říše Velkomoravská*. Brno.
- G a l u š k a, L., 1989: *Výrobní areál velkomoravských klenotníků ze Starého Města–Uherského Hradiště*. Památky archeologické LXXX/2, 405–454.
- G a l u š k a, L., 1990: *Předběžné hodnocení výzkumu profánní kamenné architektury ve Starém Městě „Na dědině“*. In: Staroměstská výročí, 121–136. Brno, Uherské Hradiště.
- G a l u š k a, L., 1993a: *Archeologické výzkumy ve Starém Městě u Uherského Hradiště v roce 1989 (okr. Uherské Hradiště)*. In: Přehledy výzkumů 1989, 72–73, Brno.
- G a l u š k a, L., 1993b: *Archäologische Untersuchungen in Staré Město bei Uh. Hradiště in den Jahren 1990–1991 (Bez. Uherské Hradiště)*. In: Přehledy výzkumů 1991, 71–73, Brno.
- G a l u š k a, L., 1993c: *Staré Město, the Great Moravian centre of the 2nd half of the 9th century*. In: Actes du XIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, Bratislava, 1–7 Septembre 1991, 96–102.
- G a l u š k a, L., 1996: *The Question of Evaluating and the Present Level of Knowledge about the Great Moravian Agglomeration of Staré Město–Uherské Hradiště*. In: Staňa, Č. – Poláček, L. (Hrsg.), Frühmittelalterliche Machtzentren in Mitteleuropa – mehrjährige Grabungen und ihre Auswertung. ITM–3, 18–197, Brno.
- G a l u š k a, L., 2000: *Nejstarší dějiny Starého Města*. In: *Staré Město v proměnách staletí*. Staré Město, 29–117.
- G a l u š k a, L., 1998: *Die grossmährische Siedlungsagglomeration Staré Město–Uherské Hradiště und ihre Befestigungen*. In: Frühmittelalterlicher Burgenbau in Mittel- und Osteuropa, 341–348, Brno.
- G a l u š k a, L., 2000: *Nejstarší dějiny Starého Města*. In: *Staré Město v proměnách staletí*. Staré Město, 29–117.
- G a l u š k a, L., 2001: *Staroměstsko–uherskohradištská aglomerace – vývoj osídlení a přírodní podmínky v 6. – 10. století*. In: Galuška, L. – Kouřil, P. – Měřínský, Z. (Hrsg.), Velká Morava mezi východem a západem. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference. Uherské Hradiště – Staré Město 28. 9. – 1. 10. 1999, 123–137, Brno.
- G a l u š k a, L., 2002: *Deset let archeologických výzkumů Moravského zemského muzea v oblasti Starého Města (1992–2001)*. Přehledy výzkumů 2001, 51–69.
- H a n á k, K., 1931: *Pohled do pravěkých sídlišť, pohřebišť a hradisk ve Starém Městě u Uherského Hradiště*, Sb. Velehradský NŘ č. 2, 8–14.
- H a n á k, K., 1935: *Slovanská pohřebišť ve Starém Městě u Uh. Hradiště*. Sb. Velehradský NŘ č. 6, 45–48.
- H a n á k, K., 1939: *Pravěké nálezy a výkopy*. Sb. Velehradský NŘ č. 10, 3–8.
- H o c h m a n o v á–V á v r o v á, V., 1962: *Velkomoravské pohřebišť ve Starém Městě „Na valách“*. Výzkum v letech 1957–1959, ČMM–VS 47, 201–270.
- H r u b ý, V., 1939: *Čertův kůt*. Sb. Velehradský NŘ č. 10, 9–12.
- H r u b ý, V., 1951: *Paleolitické nálezy z Uh.–hradištska*, ČMM–VH 36, 65–101.
- H r u b ý, V., 1955a: *Základy kostela na staroslovanském pohřebišti ve Starém Městě „Na valách“*, PA 46, 265–306.
- H r u b ý, V., 1955b: *Staré Město. Velkomoravské pohřebišť „Na valách“*. Praha.
- H r u b ý, V., 1961: *Stavební římský materiál ve slovanských objektech*. Sb. ČSSA I., 29–33.
- H r u b ý, V., 1965: *Staré Město. Velkomoravský Velehrad*. Praha.
- H r u b ý, V., 1967: *Kostel sv. Michala ve Starém Městě*. ČMM–VS 52, 47–74.
- H r u b ý, V., 1968/1969: *Nález tkaniny z mladší doby bronzové ve Starém Městě*. ČMM–VS 53/54, 51–58.
- H r u b ý, V., 1982: *Nejstarší dějiny středního Pomoraví*. In: Uherskohradištsko. Vlastivěda moravská, 83–167. Brno.
- H r u b ý, V.–P a v e l í k J., 1992: *Nejstarší dějiny středního Pomoraví*. In: *Uherskohradištsko*. Vlastivěda moravská, 105–196. Brno.
- H r u b ý, V.–K a l o u s e k, F.–H o c h m a n o v á, V., nedatováno: *Staré Město Ic*, paspartizace, archiv Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

- M y k l í k, F., 1890: *Z čeho můžeme soudit, že stojíme na půdě starého Velehradu?*. ČVMSO 7, 81–87.
- P o l á č e k, L., 2001: *K poznání přírodního prostředí velkomoravských nížinných hradišť*. In: Galuška, L.–Kouřil, P.–Měřínský, Z. (Hrsg.), *Velká Morava mezi východem a západem*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference. Uherské Hradiště – Staré Město 28. 9.–1. 10. 1999, 315–325, Brno.
- P o u l í k, J., 1950a: *Jižní Morava, země dávných Slovanů*. Brno.
- P o u l í k, J., 1950b: *Styky velkomoravské říše s Byzancí*. Pravoslavny sborník, 112–118.
- P o u l í k, J., 1950c: *Objev druhého kostela ve Starém Městě*. AR II, 12–22, 144–145.
- P o u l í k, J., 1955: *Nález kostela z doby říše velkomoravské v trati „Špitálky“ ve Starém Městě*. PA 47, 307–351.
- S k u t i l, J., 1940: *Paleolitické nálezy z Hradištska a z přilehlého Pomoraví. Předběžná zpráva*. Sb. Velehradský NŘ č. 11, 57.
- S n á š i l, R., 1978: *Záchranný výzkum v Uherském Hradišti–Starém Městě*. Přehledy výzkumů 1976, 79–80.
- S n á š i l, R., 1981: *Osídlení území města v pravěku a časné době dějinné*. In: Uherské Hradiště, dějiny města, 39–79. Uherské Hradiště.
- S n á š i l, R., 1983: *Výzkumy v Uherském Hradišti–Starém Městě v roce 1981 (okr. Uherské Hradiště)*. Přehledy výzkumů 1981, 64–65.
- S n á š i l, R.–P r o c h á z k a, R., 1980: *Příspěvek k poznání velkomoravského střediska severní části Dolnomoravského úvalu*. Slovácko XXIII, 9–58.
- V a l o c h, K., 1977–1978: *Nové poznatky o paleolitu v Československu*. SPFFBU E 22–23, 7–25.
- Z e l n i t i u s, A., 1930: *Staroslovanské pohřebiště ve St. Městě „Na valách“*. Sb. Velehradský NŘ č. 1, 4–10.
- Z e l n i t i u s, A., 1932: *Pokračování výkopu pohřebiště „Na valách“ ve Starém Městě*. Sb. Velehradský NŘ č. 3, 44–54.
- Z e l n i t i u s, A., 1933: *Slovanská pohřebiště ve Starém Městě u Uh. Hradiště*. Sb. Velehradský NŘ č. 4, 19–32.
- Z e l n i t i u s, A., 1934: *Slovanská pohřebiště ve Starém Městě*. Sb. Velehradský NŘ č.5, 16–22.
- Z e l n i t i u s, A., 1937: *Výzkum Starého Města. Příspěvek k luštění otázky velkomoravského Velehradu*. Sb. Velehradský NŘ č.8, 14–18.
- Z e l n i t i u s, A., 1941: *K výzkumu Velehradu–Starého Města*. Sb. Velehradský NŘ č.12, 65–73.
- Z e l n i t i u s, A., 1943: *Archeologický výzkum „Na špitálkách“ od r. 1925 do konce r. 1936*. Uherské Hradiště.
- Z e l n i t i u s, A., nedatováno: *Staré Město a Babice – Uh. Hradiště. Archeologické poznatky*. Uherské Hradiště.

Nálezové zprávy Starého Města uložené ve Slovákém muzeu v Uherském Hradišti:

č. j.	název, trať	zpracoval
206/95	Smetanova ulice	Snášil, R.
213/95	Pionýrská ulice	Snášil, R.
214/95	ul. Za Radnicí	Snášil, R.
219/95	Svatovítská ulice	Snášil, R.
241/95	staveniště jeslí	Snášil, R.
242/95	Na Kostelíku, Hřbitovná ul.	Snášil, R.
333/95	Na Haltýři	Snášil, R.
334/95	Špitálky, č. p. 1529	Lepka, E.
335/95	Na Valách a Nový svět	Lepka, E.
338/95	Na Valách, Na dvorku, Jezuitská	Lepka, E.–Snášil, R.

339/95	ul. A. Škráškové, H. Borovského	Lepka, E.–Snášil, R.
340/95	Nový svět č. p. 797	Lepka, E.
342/95	Špitálky, F. Palackého, Erbenova	Lepka, E.–Snášil, R.
343/95	Špitálky, ul. Na Vyhliďce	Snášil, R.
377/95	Autobusové nádraží	Snášil, R.
379/95	Na Valách, ul. A. Zelnitiuse	Lepka, E.–Snášil, R.
452/97	Nový svět	Lepka, E.
455/97	Nový svět č. p. 678	Lepka, E.
460/97	Přístavba STS	Lepka, E.
463/97	Na špitálcích	Lepka, E.
465/97	dům č.p. 3	Lepka, E.
466/97	K Palánku	Lepka, E.
470/97	Nad polním mlýnem	Lepka, E.
473/97	Baťův kanál	Lepka, E.
478/97	parcela 46/1, Haltýře	Lepka, E.
482/97	č. p. 394	Lepka, E.
483/97	Na zahrádkách, parcela 3681	Lepka, E.
484/97	Špitálky, parcela 240/138	Lepka, E.
580/90	Špitálka, dům č. 1240	Lepka, E.
596/98	Špitálky, Erbenova ul. č. 1174	Lepka, E.

Nálezové zprávy použité z archivu Archeologického ústavu AV ČR v Brně:

Číslo	Název, trať	zpracoval
1344/47	Čertůj Kůt	Zelnitius, A.
2817/47	Špitálky, Nivy, Čertůj Kůt	Zelnitius, A.
80/49	Na Valách	Hrubý, V. – Pavelčík, J.
81/49	Na Valách	Hrubý, V. – Pavelčík, J.
332/50	Špitálky	?
372/50	Na Valách	Hrubý, V. – Pavelčík, J.
1755/50	Špitálky	?
1835/50	Špitálky	?
35/51	Špitálky	?
123/51	Špitálky	?
592/51	Na Valách	Hrubý, V. – Pavelčík, J.
593/51	Na Valách	Hrubý, V. – Pavelčík, J.
675/51	Myklíkovo naleziště	Zelnitius, A.
2101/77	Hřbitovní ulice (Na Kostelíku)	Snášil, R.

Mgr. Miroslav Vaškovič (n. 1973) se ve svých archeologických studiích a výzkumech orientuje na neolitické období jihovýchodní Moravy.

Archeological Research in the Cadaster of Staré Město

Abstract

The compilation of all archeological research activities carried out within the cadaster of Staré Město represents a very difficult task. Its difficulty stems mainly from the fact that the first prospectings were carried out as early as the 1880's. Unfortunately, much of the finds and data from them haven't been preserved. Also, it is impossible to state the exact number of grave complexes as well as other finds (including the prehistorical ones) which were uncovered during construction and other

terrain affecting activities, which holds especially true for the period after 1883. It was just then when the railroad connecting Staré Město and Uherské Hradiště had been built which crossed today's "Špitálky" and the so-called Myklík's deposit. After that, the first systematic research of the cadaster was carried by Antonín Zelnitius only many years later, in 1924. However, the localization problem for some of the finds and excavations, especially from the pre-1948 period (when Vilém Hrubý took over the research) remains. The presented listing attempts to be as exact as possible a summary of archeological researches and finds; however, it is still probable that further research might unfold new facts or at least specifications regarding the localization of namely older researches. In the compilation of this summary, the author drew both from the older publications and monographs (by A. Zelnitius, V. Hrubý, L. Galuška and others), as well as the find reports deposited in the archive of the Brno Archeological Institute. The most important source of information, however, was the archive of find reports and manuscripts in the Uh. Hradiště Museum of Moravian Slovakia. Here, the author would like to extend his thanks to the long-time head of the Staré Město archeological research, PhDr. Luděk Galuška, Csc., without whose kind assistance and advice it would be impossible to exactly localize some of the researches.

The individual researches were, if possible, sorted by the individual locations within Staré Město, i.e. Great Moravian settlements as described by V. Hrubý. However, the author did not observe Hrubý's numbering and arranged them according to their importance and size. In the context of individual locations, the researches are sorted chronologically. The locations in question are 1. Staré Město "Na Valách", 2. Staré Město "Špitálky", 3. Staré Město "Na Dědině", 4. Staré Město "Na Kostelíku", 5. Staré Město "Na Zervavici", 6. Staré Město "Nad Haltýři", 7. Staré Město "Padělky", 8. Staré Město "Na Zahrádkách", 9. "Christinův val" – the fortification of Staré Město, 10. researches not localized. For convenient orientation, there is a map for each location. In some cases, there are also maps taken from earlier publications on the subject.

Judging from the present state of knowledge on the development of settlement within the Staré Město cadaster, it is apparent that the center of prehistorical settlement (most importantly since Neolith to Later and Late Bronze Age) was located in its southwestern part – "Čertůj Kút", "Niva", "Zadní Kruhy", "Špitálky". However, it is documented only in the locations "Na Valách" and "Na Zervavici". The central parts of Staré Město – the locations "Na Valách" and "Na Dědině" – had become settlement centers only after the coming of the Slavs into the region. Later on, in the late 8th century, the Slavic settlement in Staré Město along with the settlements of nearby Uherské Hradiště and Sady heights together formed one of the most important settlement complexes and centers of the Great Moravian empire (the seminal works on this subject include: Hrubý 1965; Galuška 1993c, 1996, 2000, 2001; Poláček 2001; Snášil 1980).

Archäologische Untersuchungen im Katastergebiet von Staré Město

Zusammenfassung

Eine Übersicht der im Katastergebiet von Staré Město durchgeführten archäologischen Untersuchungen zusammenzustellen ist eine schwierige Aufgabe. Dies ist vor allem durch mangelnde genauere Angaben über Untersuchungen und Funde aus den achtziger Jahren des 19. Jahrhunderts verursacht. Ebenso nicht zu erfassen ist eine genauere Anzahl von Gräberkomplexen und weiteren Funden, darunter auch urzeitlichen, die im Zusammenhang mit der Herrichtung des Geländes durch Bauarbeiten im Stadtkataster entdeckt wurden, besonders in der Zeit nach 1883. Gerade damals wurde nämlich die Eisenbahn aus Staré Město nach Uherské Hradiště gebaut, die über die Fundstellen „Špitálky“ und sogenannte „Myklíkovo naleziště“ führte. Systematischere Untersuchungen im Stadtkataster machte erst Antonín Zelnitius ab 1924. Auch weiterhin, vor allem im Zeitraum vor 1948, bevor Vilém Hrubý hineintrat, blieb jedoch das Problem der Lokalisierung von einigen Funden und Grabungen. Das vorliegende Verzeichnis bemüht sich um eine möglichst genaue Zusammenfassung von archäologischen Untersuchungen und Funden, wobei allerdings denkbar ist, dass weitere Forschungen auch neue Erkenntnisse, bzw. exaktere Angaben hinsichtlich der Lokalisierung, besonders bei älteren Untersuchungen, bringen werden. Bei der Zusammenstellung des vorlie-

genden Verzeichnisses schöpfte der Verfasser sowohl aus älteren Publikationen und Monographien (von A. Zelnitius, V. Hrubý, L. Galuška und weiteren Forschern), als auch aus Fundberichten, die im Brüner Archiv des Archäologischen Instituts der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik und vor allem im Museum der Mährischen Slowakei (Archiv für Fundberichte und Manuskripte) in Uherské Hradiště aufbewahrt sind. Einen unbestrittenen Beitrag zu dieser Arbeit stellen auch wertvolle Bemerkungen sowie Konsultationen dar, die mir der langjährige Leiter der archäologischen Untersuchungen in Staré Město PhDr. Luděk Galuška, CSc., zuteil worden ließ. Ohne ihn wäre es nicht möglich, einige Untersuchungen zu lokalisieren. Hiermit möchte ich ihm meinen besonderen Dank aussprechen.

Einzelne Untersuchungen wurden soweit möglich in entsprechende Lagen (in der Auffassung von V. Hrubý großmährische Ansiedlungen) eingegliedert, obwohl sich der Autor an bestehender Numerierung nicht hielt, indem er sie ihrer Bedeutung und Größe nach anordnete. Innerhalb der genannten Lagen sind die entsprechenden Untersuchungen chronologisch geordnet: 1. Staré Město „Na Valách“, 2. Staré Město „Špitálky“, 3. Staré Město „Na dědině“, 4. Staré Město „Na Kostelíku“, 5. Staré Město „Na Zervavici“, 6. Staré Město „Nad Haltýři“, 7. Staré Město „Padělky“, 8. Staré Město „Na Zahrádkách“, 9. Christinův val – Befestigung von Staré Město. 10. Unlokalisierte Untersuchungen. Für eine bessere Orientierung ist jeder Lage eine Zeichnung samt Markierungen der entsprechenden Fundorte, bzw. Zeichnungen aus bereits veröffentlichten, zum Thema bezogenen Werken zugefügt.

Vom Standpunkt der gegenwärtigen Erkenntnisse über die Besiedlung im Katastergebiet von Staré Město ist es offenbar, dass der Schwerpunkt der urzeitlichen Besiedlung (insbesondere vom Neolithikum bis zur jüngeren und späteren Bronzezeit) sich im südwestlichen Teil des Katasters befand: – „Čertůj kůt“, „Niva“, „Zadní kruhy“, „Špitálky“, wobei sie auch für die Lagen „Na Valách“ und „Na Zervavici“ belegt ist: der Zentralteil von Staré Město (die Lagen „Na Valách“ und „Na dědině“) wurde erst mit dem Ankommen der Slawen im mittleren Marchgebiet zum Zentrum der Besiedlung des Gebiets von Staré Město. Später, gegen Ende des 8. Jahrhunderts, stellte die slawische Besiedlung des Gebiets von Staré Město samt Uherské Hradiště und der anliegenden Anhöhe Sadská výšina eine der bedeutendsten Siedlungen der mittleren Burgwallzeit dar, eines der Zentren Großmährens (grundlegende Arbeiten zu dieser Problematik: Hrubý 1965; Galuška 1993c, 1996, 2000, 2001; Poláček 2001; Snášil 1980).